

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет будівництва та транспорту
Кафедра архітектури та інженерних вишукувань

До захисту
Допускається
Завідувач кафедри
Архітектури та інженерних
вишукувань Д.С. Бородай
підпис
« 12 » 2024 р

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим рівнем вищої освіти

На тему: «Архітектурно-планувальна організація центрів надання
адміністративних послуг та соціальної допомоги
на прикладі м. Конотоп Сумської області»

Виконав (ла)

(підпис)

Демченко Л.А.

(Прізвище, ініціали)

Група

АРХ 2301-м

Науковий керівник

(підпис)

Бородай Д.С.

(Прізвище, ініціали)

Суми – 2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра: Архітектури та інженерних вишукувань
Спеціальність: 191 "Архітектура та містобудування"

ЗАВДАННЯ

НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Демченко Людмили Анатоліївни

- 1. Тема роботи** Архітектурно-планувальна організація центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги на прикладі м. Конотоп Сумської області

Затверджено наказом по університету 1415/ОС від 13.05.2024

- 2. Строк здачі студентом закінченої роботи:** "6" грудня 2024 р

- 3. Вихідні дані до роботи:** тека вихідних даних до кваліфікаційної роботи з опорними матеріалами (визначене місце будівництва по вул. Братів Лузанів в м. Конотоп)

- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що підлягають розробці)**

Пояснювальна записка включає: вступ (актуальність теми, мета, об'єкт, предмет, задачі, методи, наукову новизну дослідження, практичне значення одержаних результатів); розділ 1 – Тенденції формування центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг; розділ 2 – Вимоги та фактори, що впливають на формування архітектурно-планувальної організації центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги населенню; розділ 3 – Архітектурно-планувальні особливості центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг

5. Перелік графічного матеріалу (з точною вказівкою обов'язкових креслень)

9 графічно-аналітичних схем і таблиць, зонінг-план м. Конотоп, ситуаційний план, генеральний план території, план поверху на відмітці -3.100, план першого поверху на відмітці +0.000, план другого поверху на відмітці +3.600, план третього поверху на відмітці +7.200, фасад 2-18, фасад 13-Е, фасад Н-А, фасад Є-7, розріз 1-1, розріз 2-2, експлікації приміщень, функціональне зонування приміщень, умовні позначення та експлікація до генплану, перспективних зображень – 6 шт.

6. Консультанти за розділами магістерської кваліфікаційної роботи

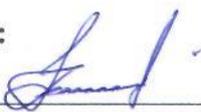
Найменування розділу	Консультанти
Оглядово-аналітичний	доц. Бородай Д.С.
Теоретичний	доц. Бородай Д.С.
Результуючий	доц. Бородай Д.С.
Нормоконтроль	доц. Бородай Д.С.
Перевірка на аутентичність: унікальність	доц. Бородай А.С.

7. Графік виконання магістерської кваліфікаційної роботи

Найменування розділу	Термін виконання
Оглядово-аналітичний	09.09.24
Теоретичний	14.10.24
Результуючий	28.11.24
Здача роботи для перевірки на плагіат	06.12.24 - 10.12.24
Попередній захист	20.12.24
Здача проекту до деканату	20.12.24
Захист проекту	

Завдання видав до виконання:

Керівник :

(підпис)

Бородай Д.С.

(Прізвище, ініціали)

Завдання прийняв до виконання:

Здобувач

(підпис)

Демченко Л.А.

(Прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Демченко Л.А. Архітектурно-планувальна організація центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги на прикладі м. Конотоп Сумської області.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування». – Сумський національний аграрний університет, Суми, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена науковому дослідженню, основна мета якого є визначення особливостей та прийомів архітектурно-планувальної організації центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг, розробка проектної пропозиції закладу даного типу для міста Конотоп.

Об'єкт дослідження є центри надання адміністративних послуг та соціальної допомоги населенню. Предмет дослідження є архітектурно-планувальна організація центрів з надання соціальної допомоги та адміністративних послуг населенню.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновку та списку літератури.

В першому розділі «Тенденції формування центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг» досліджено передумови формування та розвитку центрів соціальної допомоги та адміністративних послуг населенню, архітектурно-планувальну структуру даних об'єктів, практику їх проєктування та будівництва.

В другому розділі «Вимоги та фактори, що впливають на формування архітектурно-планувальної організації центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги населенню» виявлено містобудівні фактори та вимоги, а також об'ємно-планувальні вимоги щодо проєктування об'єктів соціальної допомоги, узагальнено їх класифікацію.

В третьому розділі «Архітектурно-планувальні особливості центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг» визначено архітектурно-планувальні прийоми центрів даного типу.

Результатами проведеного дослідження є розробка архітектурно-планувального вирішення центру надання соціальної допомоги та адміністративних послуг населенню в м. Конотоп Сумської області.

Ключові слова: центр допомоги, центр соціальної допомоги населенню, адміністративні послуги населенню, функціонально-планувальна організація, громадське обслуговування.

Публікації:

1. Демченко Л.А., Бородай Д.С., Передумови формування центрів надання адміністративних послуг в Україні. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента – Суми, 2023.- с. 62

ЗМІСТ

ВСТУП

- актуальність теми; _____	9
- мета дослідження; _____	11
- об'єкт дослідження; _____	11
- предмет дослідження; _____	11
- задачі дослідження; _____	11
- методи дослідження; _____	12
- наукова новизна дослідження; _____	13
- практичне значення одержаних результатів _____	14

РОЗДІЛ 1. ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

1.1. Передумови формування та розвитку центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг _____	15
1.2. Архітектурно-планувальна структура центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги населенню _____	22
1.3. Практика проектування та будівництва центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг _____	26

РОЗДІЛ 2. ВИМОГИ ТА ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

2.1. Класифікація центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг _____	33
2.2. Містобудівні фактори та вимоги _____	36
2.3. Об'ємно-планувальні вимоги щодо проектування об'єктів соціальної допомоги та адміністративних послуг _____	41

РОЗДІЛ 3. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

3.1. Архітектурно-планувальні прийоми центрів надання соціальної допомоги населенню та адміністративних послуг _____	51
3.2. Архітектурно-планувальне вирішення центру надання адміністративних послуг соціальної допомоги _____	60
3.3. Вирішення конструктивного прийому центру надання адміністративних послуг та соціальної допомги в м. Конотоп _____	73
ВИСНОВКИ _____	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ _____	78

ВСТУП

Актуальність теми. В Україні сьогодні активно відбувається модернізація системи адміністративних послуг, які мають стати доступнішими та зручнішими для громадян і бізнесу. Адміністративні послуги охоплюють широкий спектр питань — від отримання документів і дозволів до реєстрації бізнесу та вирішення соціальних питань. Проте традиційні недоліки, такі як складні бюрократичні процедури, необхідність відвідувати численні державні установи та тривале очікування, залишалися перепоною для багатьох користувачів. Наразі реформування цієї системи спрямоване на усунення таких бар'єрів і створення умов, за яких громадяни зможуть легко отримувати необхідні послуги вчасно і без зайвих зусиль.

Центральне місце у цій реформі займає впровадження принципів сервісної держави, де громадянин розглядається як клієнт, а держава — як сервісний центр. Для цього створюються сучасні центри надання адміністративних послуг (ЦНАП) у форматі "єдиного простору", де люди можуть отримати цілу низку адміністративних послуг. При цьому громадянам більше не доводиться відвідувати кілька установ чи збирати безліч довідок, що значно спрощує процес і підвищує ефективність системи. Крім того, дедалі більше послуг переводять в онлайн-формат, що дозволяє значно скоротити час, необхідний для їх отримання, і зменшити корупційні ризики, оскільки знижується безпосередній контакт із чиновниками.

Фінансування адміністративних послуг, а також програм соціальної допомоги здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів, що дозволяє покривати витрати на їх модернізацію, розвиток інфраструктури та підвищення якості обслуговування. Це забезпечує стабільність і сталий розвиток у системі соціального забезпечення та адміністративних послуг. Завдяки цим змінам Україна робить важливий крок до побудови сервісно-орієнтованої держави, яка піклується про добробут громадян і підтримує бізнес-середовище, що сприяє зростанню соціального прогресу та економіки.

Останні роки в Україні питання організації сучасних адміністративних будівель набуло особливої важливості. Це обумовлено змінами в економічній і соціальній ситуації, а також активним розвитком сервісно-інформаційного сектору економіки й розширенням ділових відносин. Зміна потреб у суспільстві диктує необхідність трансформації адміністративних просторів і створення нових типів ділових і муніципальних об'єктів, які відповідатимуть сучасним запитам населення.

Зростаючий попит на центри надання адміністративних послуг і соціальної допомоги вказує на потребу у відповідних архітектурних рішеннях, орієнтованих на створення комфортного середовища для швидкого та ефективного обслуговування громадян. Такі центри покликані забезпечувати простоту й оперативність у наданні адміністративних послуг, скорочуючи кількість бюрократичних кроків і сприяючи зручному доступу до державної підтримки.

Центри надання адміністративних послуг та центри соціальної допомоги виконують важливу соціальну функцію: вони створені для оперативного вирішення проблем громадян і підприємств, скорочення процедур отримання адміністративних послуг, а також надання консультаційної та практичної допомоги фізичним і юридичним особам. Інтеграція таких центрів у громадську інфраструктуру стає важливим кроком для розвитку сервісно-орієнтованої держави, де адміністративні будівлі нового типу формують комфортні умови для взаємодії громадян із державою.

Таким чином, сучасні адміністративні об'єкти мають розглядатися як окрема архітектурна типологія, що забезпечує якісний рівень обслуговування та сприяє соціальному прогресу. Створення таких центрів є ключовим елементом, який допоможе забезпечити інтегроване надання послуг і відповідатиме зростаючим потребам суспільства.

В Україні функціонує понад 700 центрів надання адміністративних послуг, однак питання їх належного облаштування залишається актуальним. Сьогодні важливим завданням є створення таких установ у кожному адміністративному центрі областей України, де часто бракує сучасних комплексів, що поєднують

надання адміністративних та соціальних послуг. Зокрема, у місті Конотоп Сумської області наразі відсутній комплексний заклад, який би орієнтувався на вирішення таких потреб громадян.

Таким чином, питання створення центру надання адміністративних послуг у Конотопі, який би поєднав адміністративну та соціальну допомогу, є надзвичайно важливим. Наявність такого закладу в місті дозволила б значно спростити доступ громадян до адміністративних послуг, знизити бюрократичні перепони та підвищити рівень обслуговування населення.

Метою дослідження є визначення особливостей та прийомів архітектурно-планувальної організації центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг населенню, розробка проектної пропозиції закладу даного типу для міста Конотоп Сумської області.

Об'єктом дослідження є центри надання адміністративних послуг та соціальної допомоги населенню.

Предметом дослідження є архітектурно-планувальна організація центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг.

Завдання дослідження:

- визначити передумови формування та розвитку центрів соціальної допомоги населенню та адміністративних послуг;
- проаналізувати досвід проектування і будівництва центрів з надання соціальної допомоги та адміністративних послуг;
- виявити вимоги, що впливають на архітектурно-планувальну організацію центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги;
- узагальнити класифікацію об'єктів соціальної допомоги та адміністративних послуг;
- визначити прийоми та принципи архітектурно-планувальної організації будівель центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги;
- розробити проектну пропозицію центру з надання соціальної допомоги та адміністративних послуг у м. Конотоп.

- вирішити проектне містобудівне та функціонально-планувальне, конструктивне вирішення центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги.

Методи дослідження. Для дослідження архітектурно-планувальної організації центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг застосовується комплексний метод, який є універсальним і інтегрує наукові та практичні підходи. Цей метод дозволяє органічно поєднувати різні види діяльності, що впливають на кінцевий результат - створення архітектурного об'єкта, який і є предметом дослідження. Сучасний розвиток різних галузей науки і техніки вимагає інтеграції знань з архітектури, інженерії, соціальних наук, філософії, а також практичного досвіду. Тому комплексний метод включає в себе кілька ключових етапів, серед яких: порівняльний аналіз досвіду проектування та будівництва об'єктів подібного призначення, ретроспективний аналіз історії розвитку подібних закладів, вивчення літературних джерел та нормативної документації, а також результатів наукових досліджень у даній галузі. Крім того, важливою складовою є проведення натурних обстежень існуючих об'єктів та моделювання функціонально-планувальних рішень, що дозволяє краще зрозуміти потреби та проблеми користувачів таких установ. На основі отриманих даних проводиться пошукове експериментальне проектування, яке дозволяє створити оптимальні умови для роботи таких центрів.

Кожен центр надання адміністративних послуг та соціальної допомоги є унікальним об'єктом, що потребує індивідуального підходу до проектування та управлінських рішень, які повинні враховувати місцеві особливості, потреби громади та специфіку надання послуг. Місцеві органи влади повинні розробляти стратегії та рішення, які забезпечують ефективне функціонування таких центрів, враховуючи велику кількість відвідувачів, різноманітність послуг та повний доступ для всіх категорій населення. Одним із найефективніших варіантів вирішення проблеми створення таких закладів є використання сучасних будівельних технологій, зокрема швидкого будівництва за допомогою

модульних конструкцій. Це дозволяє зводити об'єкти значно швидше, зменшуючи витрати на будівництво та підвищуючи його ефективність. Модульні конструкції можуть бути адаптовані до різних потреб і вимог, забезпечуючи комфорт та функціональність простору.

Другим особливо важливим питанням є створення безбар'єрних умов для всіх користувачів, незалежно від їх фізичних можливостей. Центри повинні бути доступними для людей з обмеженими можливостями, а також мати комфортну і зручну інфраструктуру, що відповідає вимогам сучасних стандартів. Одним із ключових аспектів організації внутрішнього простору таких центрів є принцип "відкритого простору", що передбачає відмову від традиційної кабінетної системи обслуговування. Всі послуги надаються в загальних приміщеннях, що сприяє більш швидкому й ефективному обслуговуванню громадян, а також створює атмосферу відкритості та прозорості в роботі державних органів.

Завдяки використанню таких інноваційних підходів, як модульне будівництво та відкритий простір, можна значно підвищити ефективність функціонування центрів надання адміністративних послуг і соціальної допомоги, створити зручні та комфортні умови для користувачів, а також забезпечити їх доступність і безбар'єрність для всіх верств населення.

Наукова новизна дослідження полягає в наступному, що вперше:

- визначено архітектурно-планувальні прийоми організації центрів соціальної допомоги та адміністративних послуг;

- узагальнено містобудівні та планувальні вимоги, що визначають проектування комплексних центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги;

- розроблено функціонально-планувальну модель структури центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги;

- узагальнено типологічну класифікацію центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг;

- розроблено пропозицію оптимального архітектурно-планувального вирішення центру надання соціальної допомоги та адміністративних послуг у м. Конотоп.

Практичне значення отриманих результатів полягає в результативності дослідження застосовувати в проектній практиці архітектурно-планувальні прийоми організації сучасних центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги населенню. Основною метою в даному випадку є покращення якості архітектурних та функціонально-планувальних рішень об'єктів визначеного типу. Практичне значення також полягає у виявленні основних тенденцій їх раціонального розміщення на території адміністративних центрів. Функціонально-планувальна модель вирішення центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги може бути застосована в процесі проектування нових об'єктів проектними організаціями та установами.

Результати роботи були впроваджені в проектному рішенні центру з надання адміністративних послуг та соціальної допомоги у м. Конотоп Сумської області.

РОЗДІЛ 1. ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

1.1. Передумови формування та розвитку центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг

Особливою рисою будь-якого суспільства, незалежно від етапу його розвитку, є надання допомоги та підтримки окремим категоріям громадян, які через різні обставини не можуть забезпечити себе за допомогою трудової діяльності. До таких осіб належать діти, літні люди, особи з інвалідністю, безробітні, а також інші групи населення, які опинилися у складних соціально-економічних умовах. Це соціально вразливі верстви населення, які потребують систематичної та професійної допомоги від держави та громадських інститутів.

Протягом історії людства існували різні форми соціальної підтримки, які реалізовувалися як державними, так і громадськими структурами, а також на рівні індивідуальних осіб. Наприклад, роздача милостині, церковно-монастирське піклування, створення спеціальних установ для допомоги жебракам, хворим, сиротам, соціальне страхування, матеріальна і натуральна допомога - всі ці форми надавалися у різні періоди історії, але вони мали переважно непрофесійний характер. Такі види підтримки не завжди були доступними для широких верств населення і часто обмежувалися територіальними або соціальними рамками.

До кінця XIX століття більшість форм допомоги мали благодійний або волонтерський характер, а сама діяльність не була організована на професійному рівні. Однак з розвитком суспільства, економіки та державних інститутів у XX столітті виникає принципово новий підхід до надання допомоги, що базується на професіоналізації соціальної підтримки. Цей підхід став основою для розвитку нової професії - соціального працівника, який надає допомогу не лише на індивідуальному рівні, але й організовує соціальні програми, створює умови для доступу громадян до соціальних благ і забезпечує механізми соціального

захисту. Розвиток соціальної роботи як професії потребував науково-теоретичного осмислення основних елементів цієї діяльності, таких як соціальне забезпечення, соціальний захист, соціальне страхування, соціальне обслуговування. Важливим кроком у цьому процесі стало впровадження адміністративних послуг, які з часом стали важливою складовою частиною соціального забезпечення.

Адміністративні послуги - це комплекс послуг, що надаються органами державної влади та місцевого самоврядування для задоволення потреб громадян і підприємств у здійсненні адміністративних процедур. Вони включають в себе не лише традиційні документообігові процедури, як-то реєстрація документів, оформлення дозволів, ліцензій, а й надання соціальних допомог, виплат та компенсацій, підтримку в процесі соціальної адаптації осіб з обмеженими можливостями та інших вразливих категорій населення. Важливість адміністративних послуг полягає в тому, що вони спрощують процес отримання державної підтримки, зменшують бюрократичні перепони та дозволяють громадянам швидше отримати необхідну допомогу. Вони включають такі аспекти, як реєстрація місця проживання, оформлення пенсійних виплат, виплат по безробіттю, соціальної допомоги, а також надання консультацій щодо прав та можливостей у сфері соціального захисту. Адміністративні послуги значно знижують навантаження на громадян, що дозволяє їм оперативніше вирішувати повсякденні питання та отримувати допомогу від держави в різних ситуаціях, починаючи від матеріальної підтримки до правового захисту.

У результаті, адміністративні послуги є не лише важливою складовою соціального забезпечення, але й інструментом, який допомагає державі ефективно реалізовувати соціальну політику, забезпечувати справедливий доступ до ресурсів та підвищувати рівень життя своїх громадян. Зокрема, центри надання адміністративних послуг (ЦНАП) стають місцями, де об'єднуються соціальні послуги та адміністративні процедури, створюючи комплексні умови для швидкого і ефективного обслуговування населення. Ці інститути сприяють децентралізації державних послуг, підвищенню їх доступності та прозорості, що

в остаточному висновку позитивно впливає на розвиток економіки та суспільства.

В Україні інтерес до розвитку адміністративних послуг та соціальної допомоги виник на початку 90-х років ХХ століття, в період соціально-економічних змін, коли держава перебувала в переході від однієї політичної системи до іншої. Цей перехід призвів до суттєвих змін у соціально-економічному становищі, пониження способу рівня життєдіяльності населення та їх потреби у реформах соціального забезпечення. В умовах економічної кризи постала необхідність створення ефективних механізмів допомоги громадянам, що виявлялися в потребі розвитку адміністративних послуг та соціальних програм.

Однією з важливих характеристик соціальної політики того часу стало становлення системи соціального захисту та поширення соціальних послуг, таких як соціальне обслуговування, яке стало одним із основних інструментів підтримки громадян. Ринкові відносини, які стали основою нових соціальних і економічних процесів, створили передумови для появи нових форм соціальної допомоги та розвитку адміністративних послуг. Формувалися нові технології, методи та організаційні структури, які стали основою для ефективної соціальної роботи.

Сучасні адміністративні послуги і соціальна допомога пройшли кілька етапів розвитку, кожен з яких був пов'язаний з конкретними історичними умовами та потребами суспільства. Якщо говорити про історію надання допомоги в Україні, можна виділити такі основні етапи:

1. *I етап* - соціальна допомога у східних слов'ян. На цьому етапі допомога була насамперед організована на рівні родових общин, де діяли традиції взаємодопомоги та підтримки слабких членів суспільства. Соціальна допомога була обмежена до простих форм, таких як матеріальна допомога, надання притулку мандрівникам або допомога старшим людям.

2. *II етап* - церковно-монастирське піклування та князівська благодійність (IX-XIV ст.). У цей період церква відігравала важливу роль у наданні допомоги

нужденним, організовуючи монастирі як осередки допомоги бідним і хворим. Князівська благодійність також включала піклування про найбільш вразливі верстви населення, а допомога набувала організованих форм.

3. *III етап* - система державного піклування (XVIII-XIX ст.). З виникненням централізованої держави соціальна допомога переходить до системи державного управління. У цей період започатковується перші елементи соціального забезпечення, такі як надання допомоги бідним, організація благодійних установ, а також розробка системи надання соціальних послуг.

4. *IV етап* - приватна та громадська благодійність (кінець XIX — початок XX ст.). В кінці XIX століття активізується діяльність приватних осіб і громадських організацій, спрямованих на допомогу нужденним. Це був період створення благодійних організацій, які почали надавати не лише матеріальну допомогу, але й медичні послуги та освіту для малозабезпечених.

5. *V етап* - формування мережі спеціалізованих стаціонарних установ соціального обслуговування (початок XX ст. — кінець XX ст.). Протягом XX століття в Україні починає формуватися система стаціонарних установ, таких як інтернати, різні будинки для людей похилого віку, дитячі будинки. Розвивається мережа таких установ, які надають соціальні послуги та здійснюють соціальне забезпечення для різних категорій населення.

6. *VI етап* - сучасний етап формування закладів соціального захисту населення (кінець XX ст. — початок XXI ст.). У цей період на базі адміністративних структур створюються нові форми надання соціальних послуг, включаючи центри надання адміністративних послуг, які об'єднують адміністративні та соціальні послуги в єдину систему. Це дозволяє значно полегшити доступ громадян до необхідних послуг, забезпечити прозорість і ефективність надання допомоги.

Періоди розвитку та формування центрів та закладів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги населенню в таблиці 1.1.

Таким чином, сучасна система адміністративних послуг та соціального обслуговування є результатом багатьох етапів розвитку соціальної політики та

інфраструктури в Україні. Від етапу традиційної взаємодопомоги до сучасних комплексних адміністративних центрів, які об'єднують соціальні, медичні та адміністративні послуги, цей процес проходить через постійне вдосконалення і адаптацію до нових умов життя суспільства.

Аналіз еволюції форм допомоги та взаємодопомоги серед східних слов'ян показує важливість підтримки соціально вразливих верств населення, таких як бідні, старі, діти та інваліди. На кожному етапі розвитку цієї підтримки відбувалися зміни, що стосувалися як організації допомоги, так і її масштабів, а також відповідальності різних інститутів, зокрема держави, церкви, благодійних організацій та приватних осіб.

I етап - на перших етапах розвитку східнослов'янських племен форма соціальної підтримки була найбільш примітивною і носила характер спільної турботи про членів громади. Основними принципами взаємодопомоги були матеріальна допомога та турбота про немічних. Важливу роль у цьому процесі відігравали традиції родової та общинної організації, коли взаємодопомога була справою кожного, і не існувало чітко визначених державних чи релігійних інститутів.

II етап - після прийняття християнства на Русі церковно-монастирське піклування стало однією з основних форм допомоги нужденним. Церква організувала безкоштовне годування жебраків, влаштовувала притулки для старих і бідних, а також сирітські будинки. Такі форми допомоги значно поширювались завдяки великим монастирям і княжій благодійності, яка стала важливим елементом соціального забезпечення. Приватна князівська благодійність мала значний вплив, зокрема через організацію роздачі милостині, постачання їжі та одягу для бідних, створення притулків для нужденних. Цей період заклав основи для подальшої організації соціальних установ у державі.

III етап - з середини XVI століття в Україні розпочався процес інтеграції благодійності у державну структуру. Створення державних інститутів, які займалися піклуванням про бідних, стало важливим кроком до впровадження організованої допомоги нужденним. Однак ці заходи ще не мали значного

впливу на суспільство в цілому, і соціальна допомога залишалася здебільшого на рівні церков та благодійних організацій. На державному рівні почалася розробка системи піклування про осіб, які потрапили в скрутне становище, але до кінця XVIII століття соціальне забезпечення в Україні було ще дуже слабо розвинене.

IV етап - з XIX століття в Україні значно збільшилась кількість осіб, які потребували соціальної підтримки, зокрема через численні війни та зростаючий рівень бідності. В цей час державні та громадські організації стали активно залучатися до підтримки ветеранів, вдов, сиріт та бідних сімей. З'явилися нові благодійні організації, які почали спеціалізуватися на наданні конкретних видів допомоги, що дозволило значно покращити індивідуальний підхід до нужденних. На базі нових теоретичних розробок з'являються системи соціальної допомоги для населення.

V етап - після революції 1917 року в Україні була кардинально змінена система соціального забезпечення. Держава прийняла основну відповідальність за соціальний захист громадян, створивши державну систему соціального забезпечення, яка охоплювала більшість потребуючих категорій населення. У цей період створюється новий підхід до соціального обслуговування, що включав пенсії, матеріальну підтримку та створення спеціалізованих установ для допомоги інвалідам, ветеранам та багатодітним сім'ям. Після Великої Вітчизняної війни зростає кількість категорій населення, які потребують допомоги, і розширюється мережа соціальних установ.

VI етап - кінець XX століття в Україні відзначився корінними змінами в соціально-економічній сфері, які призвели до трансформації радянської системи соціального забезпечення в систему соціального захисту. В цей час почали створюватися нові форми соціальних послуг, які включали не тільки традиційну матеріальну допомогу, але й різноманітні види соціального обслуговування: на дому, в стаціонарних установах, тимчасове житло, денне перебування в установах соціального обслуговування та інші.

Таблиця 1.1. Періоди розвитку та формування центрів та закладів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги

ІСТОРИЧНИЙ ВИГЛЯД	ЕТАП	НАЗВА / ПЕРІОД	ХАРАКТЕРИСТИКА
	I ЕТАП	соціальна допомога у східних слов'ян IV - XIX ст.	На цьому етапі допомога була насамперед організована на рівні родових общин, де діяли традиції взаємодопомоги та підтримки слабких членів суспільства. Соціальна допомога була обмежена до простих форм, таких як матеріальна допомога, надання притулку мандрівникам або допомога старшим людям.
	II ЕТАП	церковно-монастирське піклування та князівська благодійність IX - XIV ст.	У цей період церква відігравала важливу роль у наданні допомоги нужденним, організуючи монастирі як осередки допомоги бідним і хворим. Князівська благодійність також включала піклування про найбільш вразливі верстви населення, а допомога набувала організованих форм.
	III ЕТАП	система державного піклування XVIII - XIX ст.	З виникненням централізованої держави соціальна допомога переходить до системи державного управління. У цей період з'являються перші елементи соціального забезпечення, такі як надання допомоги бідним, організація благодійних установ, а також розробка системи надання соціальних послуг.
	IV ЕТАП	приватна та громадська благодійність кінець XIX - початок XX ст.	В кінці XIX століття активується діяльність приватних осіб і громадських організацій, спрямованих на допомогу нужденним. Це був період створення благодійних організацій, які почали надавати не лише матеріальну допомогу, але й медичні послуги та освіту для малозабезпечених.
	V ЕТАП	формування спеціалізованих стаціонарних установ соц. обслуговування XX ст.	Протягом XX століття в Україні починає формуватися система стаціонарних установ, таких як інтернати, різні будинки для людей похилого віку, дитячі будинки. Розвивається мережа таких установ, які надають соціальні послуги та здійснюють соціальне забезпечення для різних категорій населення.
	VI ЕТАП	сучасний етап формування закладів соціального захисту населення XX ст. - XXI ст.	У цей період на базі адміністративних структур створюються нові форми надання соціальних послуг, включаючи центри надання адміністративних послуг, які об'єднують адміністративні та соціальні послуги в єдину систему. Це дозволяє значно поліпшити доступ громадян до необхідних послуг, забезпечити прозорість і ефективність надання допомоги.

Адміністративні послуги, які надаються населенню, стали важливою частиною сучасної системи соціального захисту. Ці послуги включають оформлення соціальних виплат, надання консультацій та підтримки для вразливих верств населення, зокрема людей літнього віку, людей з обмеженими можливостями, дітей, які не мають рідних та батьків та малозабезпечених сімей. Сучасні адміністративні послуги охоплюють широкий спектр послуг, що допомагають громадянам отримати необхідну соціальну допомогу через органи місцевого самоврядування та державні установи. Завдяки розвитку електронних адміністративних послуг стало можливим подання заявок на отримання допомоги та консультацій через Інтернет, що значно полегшило доступ до державних ресурсів.

На сьогодні соціальне обслуговування і адміністративні послуги є взаємодоповнюючими інструментами, що забезпечують доступ громадян до важливих послуг, підвищують ефективність державного управління та сприяють кращій інтеграції соціальних програм. Особливу увагу приділяють універсальним спеціалізованим центрам, які поєднують різноманітні види допомоги - від фінансової підтримки до психологічної реабілітації, забезпечуючи загальний комплексний підхід до вирішення проблем для людей у складних життєвих ситуаціях.

1.2. Архітектурно-планувальна структура центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги населенню

Центри соціальної допомоги та адміністративних послуг (ЦНАП) є багатофункціональними установами, які надають широкий спектр соціальних, психологічних, медичних, юридичних та адміністративних послуг особам, що опинились у складних життєвих обставинах. Такі установи обслуговують пенсіонерів, людей з інвалідністю, одиноких непрацездатних громадян та інших соціально незахищених осіб, забезпечуючи їх необхідною допомогою вдома або в умовах денного перебування. Основним завданням таких центрів є підтримка

життєдіяльності та соціальної активності відвідувачів, а також створення комфортного і безпечного середовища для їх реабілітації та доступу до адміністративних послуг.

До недавнього часу соціальна допомога орієнтувалась на фізичні чи психічні недуги, що призводило до обмеженого підходу у класифікації потреб населення. Люди, які потребують соціальної допомоги, часто сприймалися як окремі групи без урахування їх соціальної активності та ціннісних орієнтацій. Такий підхід впливає на архітектурно-планувальні рішення, зокрема щодо житлових умов та обслуговування. Вітчизняна практика будівництва об'єктів соціального призначення досі орієнтується переважно на створення будинків-інтернатів для осіб з тяжкими фізичними або психічними захворюваннями. Проте потреби громадян, які потребують соціальної допомоги та адміністративних послуг, є значно ширшими і не можуть бути зведені лише до одного типу закладів.

З цієї причини актуальним є створення центрів соціальної допомоги та адміністративних послуг, які включають не тільки місця для тимчасового перебування, але й інші елементи медико-соціального, культурно-побутового обслуговування та адміністративних послуг. Принципово важливим є забезпечення таких центрів для кожного житлового району чи території, що дозволяє інтегрувати різні види соціальних послуг у єдину систему, яка працює на покращення якості життя соціально вразливих категорій населення.

Центри соціальної допомоги та адміністративних послуг повинні бути спроектовані як багатофункціональні об'єкти, що включають кілька підрозділів, зокрема:

1. Відділення соціальної допомоги вдома - надає підтримку громадянам, які потребують допомоги в побутових справах, доставці продуктів, медикаментів та інших соціальних послуг.

2. Відділення надання адресної допомоги малозабезпеченим непрацездатним громадянам - здійснює надання пільг, субсидій, матеріальної допомоги.

3. Відділення соціально-побутової реабілітації - займається поліпшенням побутових умов громадян, реабілітацією після хвороб чи травм, допомагає у вирішенні побутових проблем.

4. Відділення соціально-медичної реабілітації - забезпечує надання медичних послуг, відновлювальних терапій, догляду за пацієнтами, реабілітацію після хронічних захворювань.

5. Адміністративний блок для надання адміністративних послуг - цей підрозділ включає в себе різні служби для надання адміністративних послуг, таких як реєстрація громадян, оформлення довідок, надання пільг та субсидій, консультації з юридичних питань.

Кількість і склад підрозділів визначається в кожному конкретному випадку, з огляду на потреби місцевої громади та вимоги до проектування. Загальні принципи проектування таких закладів визначені у ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення».

Центри соціальної допомоги та адміністративних послуг включають кілька ключових відділів, які мають функцію в наданні послуг громадянам:

1. Відділ реєстрації та обліку - забезпечує реєстрацію громадян за місцем проживання, видачу довідок, документів, реєстрацію актів цивільного стану.

2. Відділ надання пільг та субсидій - займається наданням соціальних пільг, житлових субсидій, оформленням допомог.

3. Юридичний відділ - надає консультації з правових питань, оформлення документів, допомагає в оформленні спадщини, юридичному супроводі, вирішенні спірних ситуацій.

4. Відділ соціальної підтримки та допомоги - надає матеріальну допомогу, консулює з питань, що стосуються соціального забезпечення.

5. Відділ медичних послуг - надає медичні консультації та підтримку, займається відновленням після хвороб та травм, організовує лікувально-профілактичні заходи.

6. Відділ рекреації та культурних послуг - організовує культурні заходи, клуби за інтересами, тренінги, курси для розвитку громадян, що звертаються за допомогою.

7. IT-підрозділ - займається автоматизацією процесів, розробкою електронних послуг, підтримкою технічної інфраструктури для полегшення доступу громадян до послуг.

Архітектурні особливості та технологічне забезпечення. Враховуючи складність функцій таких установ, планування та проектування повинно передбачати розташування функціональних блоків так, щоб мінімізувати необхідність пересування відвідувачів між різними частинами центру, забезпечуючи зручність та швидкість обслуговування. Особливо важливими є функціональні зв'язки між адміністративними та соціальними блоками, які дозволяють оптимізувати процес надання послуг.

Поверховість таких центрів не повинна перевищувати п'яти поверхів, що дозволяє зберегти пропорційність та зручність користування закладом. Архітектурно-планувальні рішення повинні враховувати особливості доступу до адміністративних послуг, забезпечувати конфіденційність і зручність при подачі документів та отриманні консультацій. Проектування таких центрів також повинно передбачати адаптовані приміщення для осіб з обмеженими можливостями: пандуси, ліфти, зручні санітарно-гігієнічні приміщення та інші спеціалізовані елементи для полегшення доступу.

Центри соціальної допомоги та адміністративних послуг мають стати важливими соціальними інститутами, які об'єднують надання соціальних послуг і адміністративних функцій. Архітектурно-планувальна організація таких центрів повинна бути орієнтована на зручність та доступність послуг для різних категорій громадян, зокрема для осіб з обмеженими можливостями. Це дозволить забезпечити високий рівень обслуговування та підтримки соціально вразливих верств населення, спрощуючи доступ до адміністративних послуг і забезпечуючи їхню інтеграцію у повсякденне життя.

1.3. Практика проектування та будівництва центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг

З метою розуміння архітектурно-планувальної організації центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг, доцільним завданням є огляд практики будівництва аналогічних об'єктів. Це дозволяє визначити ключові аспекти функціональної структури таких центрів, які є схожими за своєю організацією та завданнями з соціально-реабілітаційними закладами повного циклу. Варто зазначити, що архітектурно-планувальні рішення для таких центрів повинні забезпечувати комфорт та зручність для всіх категорій громадян, що звертаються за допомогою. Враховувати необхідно не тільки соціальні та адміністративні функції, але й потреби у реабілітації, наданні психологічної підтримки, юридичних консультацій та інших послуг, що можуть бути запропоновані в межах таких центрів.

Аналізуючи існуючу практику будівництва подібних об'єктів, можна виділити кілька типів закладів, які мають схожу функціональну складову та можуть бути використані як приклади для проектування центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги:

1. Територіальні центри соціального обслуговування. Установи, які виконують основні функції з надання соціальних послуг малозабезпеченим категоріям населення, включаючи людей похилого віку, осіб маломобільних груп населення, багатодітні сім'ї тощо. Вони організовують допомогу на дому, забезпечують отримання різноманітних соціальних виплат, надають консультативні послуги.

2. Центри соціальної реабілітації. Вони займаються психологічною та медичною реабілітацією осіб, які пережили складні життєві ситуації, такі як насильство, залежності або соціальна ізоляція. Ці заклади зазвичай мають розвинену інфраструктуру для надання медичних і психологічних послуг, а також мають окремі блоки для культурно-масових заходів і рекреації.

3. Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП). Заклади, що спеціалізуються на наданні адміністративних послуг населенню, зокрема реєстрація осіб, видача довідок, паспортів, а також здійснення різних адміністративних процедур для бізнесу та громадян. Такі центри зазвичай мають зручне планування, що дозволяє швидко і ефективно обслуговувати велику кількість клієнтів.

Кожен з цих типів закладів має свої особливості у проектуванні, але всі вони мають спільну мету - полегшити доступ до необхідних послуг різноманітних груп населення. Тому, при проектуванні центрів надання соціальних та адміністративних послуг, важливо враховувати досвід цих закладів для створення ефективних і комфортних умов для їх користувачів.

Розглянемо кілька прикладів існуючих центрів надання соціальних послуг та адміністративних послуг за кордоном.

Ось кілька конкретних прикладів окремо побудованих будівель для надання соціальних та адміністративних послуг у Європі:

1. The Bürgerzentrum (Citizens' Centre) - Мюнхен, Німеччина

Це спеціально побудоване громадське обслуговуюче приміщення, що забезпечує доступ до адміністративних послуг та соціальної допомоги громадянам. В будівлі розташовані служби для реєстрації громадян, видачі документів, а також служби соціального забезпечення, допомоги безробітним і малозабезпеченим. Особливості: пожежні виходи та пандуси для людей з інвалідністю, приміщення для прийому документів та консультацій, центр має окремі приміщення для соціальних робітників і медичних фахівців.

2. Kultur- und Bürgerhaus (Cultural and Citizens' House) - Франкфурт, Німеччина

Центр для надання адміністративних послуг, в тому числі допомоги громадянам у соціальних питаннях (пенсії, соціальні виплати). Включає відділи для культурно-освітніх заходів, де проводяться консультації з питань соціальної реабілітації. Особливості: зони для консультацій, медичної допомоги та психологічних консультацій, просторі зали для культурних подій, де можуть

проходити соціальні та освітні заходи, використання технологій для автоматизованих процесів реєстрації та подачі документів.

3. The House of Citizens (Haus der Bürger) - Штутгарт, Німеччина

Спеціалізована будівля для надання адміністративних послуг та соціальної допомоги жителям міста. Тут можна отримати допомогу з реєстрації, подачі заявок на соціальні виплати та інші адміністративні послуги. Особливості: в приміщенні є адміністративні офіси для обробки документів та запитів, кабінети для соціальних працівників і психологів для консультацій з питань соціальної підтримки, зручний доступ для осіб з інвалідністю.

4. The Citizen Service Centre (CSC) - Копенгаген, Данія

Центр для надання адміністративних послуг, включаючи надання соціальних послуг для безробітних, осіб з обмеженими можливостями та літніх людей. Будівля спроектована для зручності відвідувачів, де всі послуги доступні в одному місці. Особливості: приміщення для подачі документів, а також для консультацій соціальних працівників та медичних фахівців, забезпечення доступності для осіб з обмеженими можливостями через пандуси, ліфти та ширші двері, спільні простори для відпочинку та реабілітації, де проводяться соціальні заходи.

5. The Social Services Building - Барселона, Іспанія

Це багатофункціональна будівля, яка об'єднує соціальні, медичні та адміністративні послуги в одному місці. Вона надає послуги для малозабезпечених верств населення, безробітних, людей з інвалідністю та інших вразливих груп. Особливості: центр має приміщення для консультацій та медичних оглядів, різні підрозділи для обробки заявок на соціальні допомоги та підтримки, спеціалізовані приміщення для людей з фізичними обмеженнями, включаючи ліфти та пандуси.

6. The Public Service Center (PSC) – Лондон, Великобританія

Будівля, спеціально побудована для надання громадянам адміністративних послуг, включаючи соціальні виплати, консультації з правових питань, медичну допомогу та інші послуги. Особливості: спільні зони для запитів та обробки

документів, окремі кабінети для медичних консультацій і соціальних служб, доступність для людей з інвалідністю та маломобільних груп населення.

Ці приклади демонструють які існують центри в Європі, побудовані спеціально для надання адміністративних та соціальних послуг громадянам, де інтегровані різні функції для підтримки соціальної реабілітації, медичних послуг та адміністративного обслуговування.

Розглянемо приклади центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) та соціальної допомоги в Україні.

1. Центр надання адміністративних послуг м. Львів

Центр розташований у Львові на вулиці Коперника, в історичному районі міста. Це одна з центральних вулиць, яка добре доступна для мешканців і гостей міста. Особливості: Львівський ЦНАП - це окремо збудована сучасна будівля з архітектурою, яка органічно поєднується з навколишнім історичним середовищем. Всі послуги організовані за принципом "єдиного вікна", і мешканці можуть звертатися до Центру з найрізноманітнішими питаннями: від отримання дозволів до реєстрації актів цивільного стану.

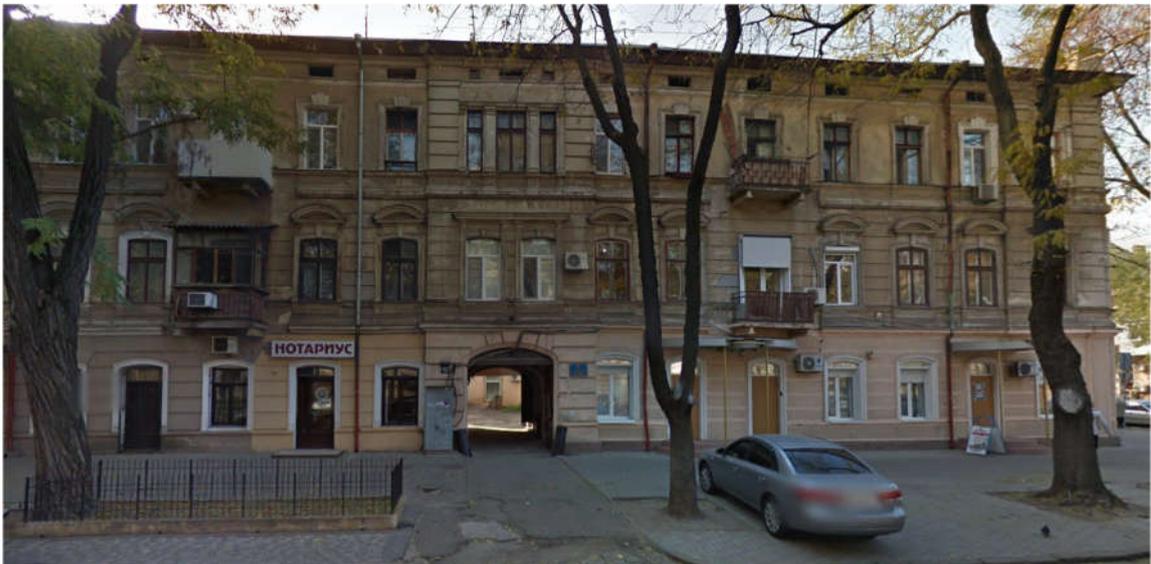

Малюнок 1.1. Центр надання адміністративних послуг м. Львів

Це один з перших ЦНАПів, в якому активно використовуються електронні черги та онлайн послуги, що значно скорочує час обслуговування.

2. Центр соціальної допомоги м. Одеса

Центр знаходиться в центральному районі Одеси, в районі вулиці Жуковського, що дозволяє забезпечити зручний доступ для мешканців міста та тих, хто потребує допомоги. Особливості: центр надає широкий спектр послуг соціальної допомоги: медична реабілітація, психологічна підтримка, консультування та допомога для осіб з обмеженими можливостями, пенсіонерів та малозабезпечених громадян. В центрі також передбачені приміщення для проведення групових та індивідуальних реабілітаційних заходів.

Малюнок 1.2. Центр соціальної допомоги м. Одеса

Центр активно співпрацює з місцевими організаціями та благодійними фондами для надання максимальної підтримки громадянам, що опинилися в складних життєвих обставинах.

3. Центр надання адміністративних послуг м. Харків

Центр розташований в історичному центрі Харкова, на площі Свободи, що є одним із найбільших громадських та транспортних вузлів міста. Особливості: Харківський ЦНАП - це окрема будівля з сучасною інфраструктурою, де громадяни можуть отримати широкий спектр адміністративних послуг. Тут працюють зручні електронні черги та система запису на прийом.

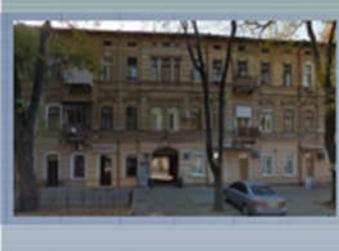
Малюнок 1.3. Центр надання адміністративних послуг м. Харків

Центр має спеціальні зони для людей з інвалідністю, а також простору для роботи з дітьми та пенсіонерами. Центр поєднує в собі сучасні технології та комфорт для відвідувачів, що дозволяє швидко і без проблем отримати необхідні послуги.

Ці центри є прикладами сучасного підходу до організації та функціонування адміністративних та соціальних послуг населенню в Україні. Всі вони забезпечують зручність для відвідувачів, особливо для тих, хто має обмежену мобільність, та відповідають вимогам сучасної архітектури і комунікацій.

Приклади будівництва та експлуатації будівель центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги узагальнені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. Приклади будівництва та експлуатації будівель центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги

НАЗВА ОБ'ЄКТУ	ОПИС ОБ'ЄКТУ	ЗАГАЛЬНИЙ ВИГЛЯД ОБ'ЄКТУ
ПРИКЛАДИ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ БУДІВНИЦТВА		
<p>The Bürgerzentrum (Citizens' Centre) Мюнхен, Німеччина</p>	<p>Спеціально побудоване громадське обслуговуюче приміщення, що забезпечує доступ до адміністративних послуг та соціальної допомоги громадянам. В будівлі розташовані служби для реєстрації громадян, видачі документів, а також служби соціального забезпечення, допомоги безробітним і малозабезпеченим.</p> <p>Особливості: приміщення для прийому документів та консультацій, центр має окремі приміщення для соціальних робітників і медичних фахівців.</p>	
<p>Kultur- und Bürgerhaus (Cultural and Citizens' House) Франкфурт, Німеччина</p>	<p>Центр для надання адміністративних послуг, в тому числі допомоги громадянам у соціальних питаннях (пенсії, соціальні виплати).</p> <p>Особливості: зони для консультацій, медичної допомоги та психологічних консультацій, просторі зали для культурних подій, де можуть проходити соціальні та освітні заходи, використання технологій для автоматизованих процесів реєстрації та подачі документів.</p>	
<p>The Social Services Building Барселона, Іспанія</p>	<p>Це багатифункціональна будівля, яка об'єднує соціальні, медичні та адміністративні послуги в одному місці. Вона надає послуги для малозабезпечених верств населення, безробітних, людей з інвалідністю та інших вразливих груп.</p> <p>Особливості: центр має приміщення для консультацій та медичних оглядів, різні підрозділи для обробки заявок на соціальні допомоги та підтримки.</p>	
ПРИКЛАДИ УКРАЇНСЬКОГО ДОСВІДУ БУДІВНИЦТВА		
<p>Центр надання адміністративних послуг м. Львів</p>	<p>Окремо збудована сучасна будівля з архітектурою, яка органічно поєднується з навколишнім історичним середовищем. Всі послуги організовані за принципом "єдиного вікна", і мешканці можуть звертатися до Центру з найрізноманітнішими питаннями: від отримання дозволів до реєстрації актів цивільного стану.</p> <p>Це один з перших ЦНАПів, в якому активно використовуються електронні черги та онлайн послуги, що значно скорочує час обслуговування.</p>	
<p>Центр надання адміністративних послуг та соціальної допомоги м. Одеса</p>	<p>Центр надає широкий спектр послуг соціальної допомоги: медична реабілітація, психологічна підтримка, консультування та допомога для осіб з обмеженими можливостями, пенсіонерів та малозабезпечених громадян.</p> <p>Активно співпрацює з місцевими організаціями та благодійними фондами для надання максимальної підтримки громадянам, що опинилися в складних життєвих обставинах.</p>	
<p>Центр надання адміністративних послуг м. Харків</p>	<p>Харківський ЦНАП - це окрема будівля з сучасною інфраструктурою, де громадяни можуть отримати широкий спектр адміністративних послуг. Тут працюють зручні електронні черги та система запису на прийом.</p> <p>Центр має спеціальні зони для людей з інвалідністю, а також простору для роботи з дітьми та пенсіонерами. Центр поєднує в собі сучасні технології та комфорт для відвідувачів, що дозволяє швидко і без проблем отримати необхідні послуги.</p>	

РОЗДІЛ 2. ВИМОГИ ТА ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

2.1. Класифікація центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг

Центри соціальної допомоги та надання адміністративних послуг є важливими складовими системи державного управління та соціального захисту. Вони забезпечують громадянам доступ до адміністративних, соціальних, медичних та реабілітаційних послуг, які є важливими для розвитку суспільства та забезпечення добробуту його членів. Для того, щоб ці заклади функціонували ефективно, важливо правильно класифікувати їх відповідно до їхніх різних характеристик, забезпечуючи таким чином, щоб ці центри отримували оптимальні послуги та ефективне управління.

1. За функціональним призначенням

Це один з основних критеріїв класифікації, який визначає, які послуги пропонує центр. Функціональне призначення визначає характер роботи центру та його цільову аудиторію.

Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП) - основною функцією цих центрів є надання широкого спектру адміністративних послуг за принципом «єдиного простору», що значно дозволяє громадянам здійснювати всі необхідні адміністративні процедури в одному місці. Це реєстрація громадянської поведінки, видача паспортів, ліцензій, дозволів, реєстрація бізнесу, зміна місця реєстрації тощо. Такі центри також надають послуги з оформлення субсидій, пільг, різноманітних ліцензій та довідок.

Центр соціальної допомоги - спрямований на надання різноманітних соціальних послуг людям, які перебувають у скрутному становищі, зокрема малозабезпеченим, інвалідам, пенсіонерам, самотніми матерями, бездомним тощо.

Ці центри можуть надавати багато форм послуг: медичну консультацію, соціальну реабілітацію, психологічну підтримку, матеріальну допомогу (харчування, одяг, матеріальна підтримка), юридичні послуги тощо.

Центр соціальної реабілітації та психологічної допомоги - центри надають підтримку тим, хто пережив травму, катастрофу, втрату, а також людям, які страждають від психічних захворювань, залежностей або в кризових ситуаціях. Психологічна реабілітація може включати індивідуальні та групові заняття, арт-терапію, медитацію, медичну реабілітацію після травми чи хвороби.

2. За територіальним рівнем обслуговування

Це класифікація центрів за місцем їх розташування та рівнем обслуговування населення, яка дозволяє визначити територію чи категорію населення, яку вони обслуговують.

Міські центри - найрозвиненіші центри адміністративних послуг, які працюють у великих містах і обслуговують велику кількість населення. Вони часто включають такі послуги, як реєстраційні послуги, допомога та адміністративні послуги, що надаються місцевими державними установами. У великих містах таких центрів може бути кілька, розташованих у різних районах, щоб полегшити доступ до послуг.

Регіональні центри - центр, який надає послуги жителям певного району чи регіону. Вони надають послуги в межах певних адміністративних одиниць області. Такі центри мають менший спектр послуг, ніж міські, але включають важливі соціальні та адміністративні послуги для місцевого населення.

Сільські та селищні центри - малі ЦНАПи, які обслуговують сільське населення та жителів малих міст. Вони можуть бути обмежені основними послугами, такими як реєстрація актів цивільного стану, пільги та субсидії. У сільській місцевості ці центри можуть служити основними контактними пунктами для надання основних адміністративних послуг.

3. По кількості наданих послуг

Класифікація центрів за кількістю функцій і послуг, які вони пропонують.

Єдиний функціональний центр - спеціалізуватися на одному виді послуг, наприклад, лише соціальній допомозі чи лише адміністративних послугах. Вони обслуговують певну категорію громадян або виконують певну функцію, надаючи спеціалізовану допомогу.

Багатофункціональний центр - надання широкого спектру послуг, що поєднує соціальні послуги, адміністративні послуги, реабілітаційні заходи та психологічний супровід. Такі центри мають більш відомчу структуру та надають комплексні послуги. Це можуть бути відділення інвалідів, медичні відділення, юрисконсульти, спеціалісти з соціальної реабілітації тощо.

4. За типом приміщень та інфраструктури

Класифікація залежно від умов надання послуг, їх матеріально-технічного забезпечення.

Окремо побудовані центри - це спеціалізовані будівлі, які зведені або пристосовані для конкретних цілей надання адміністративних чи соціальних послуг. Це можуть бути сучасні багатофункціональні комплекси з доступом для маломобільних груп населення та необхідною інфраструктурою. Такі центри відповідають усім нормативним вимогам щодо доступності та комфорту, а також забезпечують відвідувачам сучасний рівень обслуговування.

Центри в адаптованих будинках - вони розташовані в переобладнаних старих адміністративних чи житлових будинках. Такі центри часто мають обмеження доступу для людей з обмеженими можливостями, і вони можуть не мати всіх необхідних умов для надання послуг на високому рівні. Проте навіть у таких приміщеннях можна створити умови для надання елементарних соціальних послуг чи адміністративних процедур.

5. За рівнем доступу до послуг

Фізично доступні центри – ціль забезпечити спеціальні умови для людей з обмеженими можливостями, зокрема пандуси, ліфти, зручні під'їзди та інші елементи інфраструктури, які дозволяють людям з інвалідністю отримувати необхідні послуги.

Електронно доступні центри - окрім традиційного фізичного доступу, ці центри надають громадянам можливість користуватися електронними послугами через Інтернет. Наприклад, онлайн-запис на прийом, подача заяв через електронну систему, отримання результатів через Інтернет.

Гібридні центри – мета поєднати фізичний та електронний доступ до послуг, надаючи клієнтам зручність та вибір різноманітних способів взаємної співпраці з державними установами.

Класифікація центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги узагальнено в таблиці 2.1.

Отже, класифікація центрів соціального та адміністративного обслуговування є важливою для розуміння їх функціонального призначення, структури та ефективності обслуговування різних верств населення. Така класифікація сприяє оптимізації процесів надання послуг, полегшує доступ до них громадянам, а також забезпечує зручність та ефективність функціонування таких установ. Також важливо постійно вдосконалювати архітектурно-планувальні рішення, щоб ці центри відповідали вимогам сучасного суспільства та технічного прогресу.

2.2. Містобудівні фактори та вимоги

При проектуванні архітектурно-планувальних рішень для центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) та соціальної допомоги необхідно враховувати не лише нормативні вимоги та стандарти, а й особливості функціонування таких установ, щоб забезпечити високий рівень якості обслуговування, доступність для всіх верств населення та безпеку. Важливо створити такі умови, які відповідають вимогам сучасних стандартів безпеки, інклюзивності, енергоефективності та комфорту для громадян.

Таблиця 2.1. Класифікація центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги

ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ	Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП)	надання адміністративних послуг за принципом «єдиного простору», реєстрація громадянської поведінки, видача паспортів, ліцензій, дозволів, реєстрація бізнесу, зміна місця реєстрації
	Центр соціальної допомоги	надання соціальних послуг людям, які перебувають у скрутному становищі, малозабезпеченим, інвалідам, пенсіонерам, одиноким матерям, медичну консультацію, соціальну реабілітацію, психологічну підтримку
	Центр соціальної реабілітації та психологічної допомоги	надають підтримку, хто пережив травму, катастрофу, втрату, людям, які страждають від психічних захворювань, залежностей, в кризових ситуаціях, індивідуальні та групові заняття, арт-терапію, медитацію, медичну реабілітацію
ЗА ТЕРИТОРІАЛЬНИМ РІВНЕМ ОБСЛУГОВУВАННЯ	Міські центри	працюють у великих містах і обслуговують велику кількість населення, включають такі послуги, як реєстраційні послуги, допомога та адміністративні послуги, що надаються місцевими державними установами
	Регіональні центри	надає послуги жителям певного району чи регіону, надають послуги в межах певних адміністративних одиниць області, але включають важливі соціальні та адміністративні послуги для місцевого населення
	Сільські та селищні центри	обслуговують сільське населення та жителів малих міст, обмежені основними послугами, такими як реєстрація актів цивільного стану, пільги та субсидіальність
ПО КІЛЬКОСТІ НАДАНИХ ПОСЛУГ	Єдиний функціональний центр	спеціалізуються на одному виді послуг, наприклад, лише соціальної допомоги чи лише адміністративних послугах, обслуговують певну категорію громадян або виконують певну функцію, надаючи спеціалізовану допомогу
ЗА ТИПОМ ПРИМІЩЕНЬ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ	Окремо побудовані центри	спеціалізовані будівлі, які зведені або пристосовані для конкретних цілей надання адміністративних чи соціальних послуг, сучасні багатофункціональні комплекси з доступом для маломобільних груп населення та необхідною інфраструктурою
	Центри в адаптованих будинках	розташовані в переобладнаних старих адміністративних чи житлових будинках, мають обмеження доступу для людей з обмеженими можливостями, і вони можуть не мати всіх необхідних умов для надання послуг на високому рівні
ЗА РІВНЕМ ДОСТУПУ ДО ПОСЛУГ	Фізично доступні центри	ціль забезпечити спеціальні умови для людей з обмеженими можливостями, зокрема пандуси, ліфти, зручні під'їзди та інші елементи інфраструктури, які дозволяють людям з інвалідністю отримувати необхідні послуги
	Електронно доступні центри	надають громадянам можливість користуватися електронними послугами через Інтернет. Наприклад, онлайн-запис на прийом, подача заяв через електронну систему, отримання результатів через Інтернет
	Гібридні центри	мета поєднати фізичний та електронний доступ до послуг, надаючи клієнтам зручність та вибір різноманітних способів взаємної співпраці з державними установами

1. Містобудівні вимоги

Основні містобудівні вимоги до проектування центрів надання адміністративних послуг і соціальної допомоги повинні бути чітко визначені з урахуванням специфіки їх діяльності. Для цього необхідно спиратися на чинні державні будівельні норми (ДБН), санітарні та екологічні стандарти.

Розташування та площа земельної ділянки. Важливо, щоб земельна ділянка для будівництва відповідала вимогам, прописаним у ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», а також враховувала вимоги до інженерної інфраструктури, таких як водопостачання, водовідведення, електропостачання та інші. Земельна ділянка має бути спланована так, щоб забезпечити комфортне та зручне функціонування всіх функціональних зон, а також дотримання вимог до екології та збереження природних ландшафтів.

Розміщення на ділянці. Центри надання адміністративних послуг та соціальної допомоги повинні бути зручними для громадян, тому їх розташування на земельних ділянках житлових і громадських територій має забезпечувати легкий доступ не лише пішоходам, але й користувачам громадського транспорту. Важливо також правильно організувати під'їзди для транспортних засобів, а також забезпечити їх безпечне паркування.

2. Функціональні зони території

Проектування території центру повинно включати кілька основних зон, кожна з яких виконує свою функцію і потребує особливих умов для комфортного функціонування, а саме:

- *Зона адміністративних послуг.* Ця зона є основною частиною центру, в якій надаються всі адміністративні послуги: реєстрація, консультації, видача документів тощо. Важливо, щоб ця зона була організована за принципом максимального спрощення доступу для відвідувачів, зокрема для людей з обмеженими можливостями, а також забезпечувала чітку організацію потоків відвідувачів, щоб уникнути скупчення людей і забезпечити комфорт для кожного.

- *Зона соціальної допомоги та реабілітації.* У цій зоні можуть бути розташовані кабінети для індивідуальних консультацій, групові заняття, реабілітаційні приміщення, спортивні зали, а також приміщення для фізичної терапії. Важливо передбачити комфортні умови для роботи персоналу і зручні умови для відвідувачів, зокрема людей з обмеженими фізичними можливостями.

- *Зона відпочинку та зелені насадження.* Важливою частиною є озеленена зона для відпочинку, де люди можуть знайти спокій і відновити сили після відвідування центру. Це можуть бути зелені насадження, алеї, лавочки, місця для спокійного відпочинку, а також спеціально обладнані майданчики для людей з інвалідністю. Озеленення території має сприяти покращенню психоемоційного стану відвідувачів і забезпечувати здорове середовище.

- *Господарські та допоміжні зони.* Ці зони включають автостоянки для персоналу і відвідувачів, сміттєзбірники, господарські приміщення для обслуговуючого персоналу, майданчики для зберігання матеріалів, склади, а також технічні приміщення. Важливо, щоб ці зони не перешкоджали основному функціонуванню будівлі і були належним чином ізольовані від основних приміщень.

3. Вимоги до доступності та безпеки

Доступність для маломобільних груп населення. Врахування потреб осіб з обмеженими можливостями є обов'язковим у проектуванні таких об'єктів. Це передбачає не лише наявність пандусів і підйомників, але й створення відповідних умов для зручного переміщення всередині будівлі та на території (широкі двері, безперешкодний доступ до приміщень, спеціально облаштовані санвузли тощо).

Пожежна безпека. У проекті обов'язково повинні бути передбачені пожежні виходи, доступ для пожежних машин, евакуаційні шляхи для всіх категорій громадян. Враховується необхідність встановлення системи оповіщення про небезпеку, а також встановлення засобів гасіння пожеж, таких як вогнегасники, спринклерні системи та інші відповідні механізми.

Безпека інформації. Для ЦНАП особливо важливим є забезпечення безпеки інформації, зокрема захисту персональних даних від несанкціонованого доступу. Для цього слід передбачити технічні засоби захисту даних, а також відповідні процедури для роботи з електронними системами надання послуг.

4. Інфраструктурні вимоги

Транспортна доступність. Під час проектування необхідно врахувати, що центр повинен бути розташований у місцях з хорошою транспортною доступністю. Це може включати наявність автобусних зупинок, станцій метро чи інших видів громадського транспорту в безпосередній близькості від центру, а також зручні під'їзди для автомобілів, з урахуванням доступу для осіб з обмеженими можливостями.

Паркування та стоянки. Центри повинні мати достатню кількість місць для паркування транспортних засобів, враховуючи зростаючий рівень автомобілізації. Потрібно також забезпечити спеціальні автостоянки для людей з інвалідністю, що відповідають вимогам доступності.

Радіус пішохідної доступності. Для зручності громадян центр повинен бути розташований у межах пішохідної доступності від найближчих житлових будинків, що дозволяє людям без зайвих труднощів дістатися до центру.

Відстань від зупинок громадського транспорту. Центр надання адміністративних послуг та соціальної допомоги має знаходитися в межах 500 метрів від зупинок громадського транспорту, що забезпечить зручний доступ для тих, хто користується громадським транспортом.

Функціональний зв'язок з іншими районами міста. Такі центри мають бути добре інтегровані в міську інфраструктуру, що дозволяє громадянам зручно взаємодіяти з іншими важливими установами, такими як медичні, освітні, торгові заклади.

Фактори та вимоги, що визначають архітектурно-планувальні рішення для центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги в таблиці 2.2.

Проектування центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги є складним і багатограним процесом, що вимагає врахування багатьох аспектів. Важливим є створення доступної, безпечної та зручної інфраструктури, що задовольняє потреби різних категорій громадян і сприяє ефективному функціонуванню установи. Ці заходи покликані забезпечити належний рівень надання послуг та комфорт для відвідувачів.

2.3. Об'ємно-планувальні вимоги щодо проектування об'єктів соціальної допомоги та адміністративних послуг

Проектування об'єктів соціальної допомоги та центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) вимагає дотримання об'ємно-планувальних вимог, що забезпечують функціональність, доступність і безпеку для всіх груп населення. Важливим є дотримання актуальних державних будівельних норм (ДБН), які регламентують створення просторів, зручних для отримання соціальних і адміністративних послуг.

1. Функціональне зонування та організація внутрішнього простору

Вимоги до функціонального зонування та організації приміщень визначені ДБН В.2.2-18:2007 "Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення" і ДБН В.2.2-9:2018 "Громадські будинки і споруди. Основні положення". Структура простору повинна забезпечувати логічний розподіл на функціональні зони з врахуванням потреб відвідувачів та персоналу.

Функціональне зонування дозволяє забезпечити логічний розподіл приміщень для максимального комфорту, ефективного обслуговування відвідувачів і належної організації роботи персоналу. Враховуючи актуальні норми ДБН, необхідно дотримуватися таких параметрів:

Зона прийому відвідувачів та очікування: має включати зручні місця для очікування, інформаційні табло з електронною чергою, стенди з інформаційними матеріалами.

Таблиця 2.2. Фактори та вимоги, що визначають архітектурно-планувальні рішення для центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги

МІСТОБУДІВНІ ВИМОГИ	Розташування та площа земельної ділянки	земельна ділянка для будівництва повинна відповідати вимогам ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», враховувати вимоги до інженерної інфраструктури, таких як водопостачання, водовідведення, електропостачання та інші. Земельна ділянка має бути спланована так, щоб забезпечити комфортне та зручне функціонування всіх функціональних зон, а також дотримання вимог до екології та збереження природних ландшафтів
	Розміщення на ділянці	центри надання адміністративних послуг та соціальної допомоги повинні бути зручними для громадян, розташування на земельних ділянках житлових і громадських територій має забезпечувати легкий доступ не лише пішоходам, але й користувачам громадського транспорту, правильно організувати під'їзди для транспортних засобів, забезпечити їх безпечне паркування
ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗОНИ ТЕРИТОРІЇ	Зона адміністративних послуг	Послуги: реєстрація, консультації, видача документів. Зона організована для відвідувачів, людей з обмеженими можливостями, забезпечує чітку організацію потоків відвідувачів, уникаючи скучення людей і забезпечити комфорт для кожного
	Зона соціальної допомоги та реабілітації	розташовані кабінети для індивідуальних консультацій, групові заняття, реабілітаційні приміщення, спортивні зали, а також приміщення для фізичної терапії
	Зона відпочинку та зелені насадження	озеленена зона для відпочинку - зелені насадження, алеї, лавочки, місця для спокійного відпочинку, а також спеціально обладнані майданчики для людей з інвалідністю
	Господарські та допоміжні зони	включають автостоянки для персоналу і відвідувачів, сміттєзбірники, господарські приміщення для обслуговуючого персоналу, майданчики для зберігання матеріалів, склади, а також технічні приміщення
ВИМОГИ ДО ДОСТУПНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ	Доступність для маломобільних груп населення	передбачає не лише наявність пандусів і підйомників, але й створення відповідних умов для зручного переміщення всередині будівлі та на території (широкі двері, безперешкодний доступ до приміщень, спеціально обладнані санвузли тощо)
	Пожежна безпека	передбачені пожежні виходи, доступ для пожежних машин, евакуаційні шляхи для всіх категорій громадян, необхідність встановлення системи оповіщення про небезпеку, встановлення засобів гасіння пожеж, вогнегасники, спринклерні системи
	Безпека інформації	важливим є забезпечення безпеки інформації, зокрема захисту персональних даних від несанкціонованого доступу, слід передбачити технічні засоби захисту даних, відповідні процедури для роботи з електронними системами надання послуг
ІНФРАСТРУКТУРНІ ВИМОГИ	Транспортна доступність	центр повинен бути розташований у місцях з хорошою транспортною доступністю, включати наявність автобусних зупинок, станцій метро чи інших видів громадського транспорту в безпосередній близькості від центру, зручні під'їзди для автомобілів
	Паркування та стоянки	повинні мати достатню кількість місць для паркування транспортних засобів, враховуючи зростаючий рівень автомобілізації, забезпечити спеціальні парковки для людей з інвалідністю, що відповідають вимогам доступності
	Радіус пішохідної доступності	центр повинен бути розташований у межах пішохідної доступності від найближчих житлових будинків, що дозволяє людям без зайвих труднощів дістатися до центру
	Відстань від зупинок громадського транспорту	має знаходитися в межах 500 метрів від зупинок громадського транспорту, що забезпечить зручний доступ для тих, хто користується громадським транспортом
	Функціональний зв'язок з іншими районами міста	мають бути добре інтегровані в міську інфраструктуру, що дозволяє громадянам зручно взаємодіяти з іншими важливими установами, такими як медичні, освітні, торгові заклади

Відповідно до норм, для зручного розміщення відвідувачів у зоні очікування на кожну людину передбачено мінімум 1,5 м². Рекомендується також врахувати простір для дитячої зони чи кутка з інформацією для дітей та батьків.

Робочі кабінети та зона обслуговування громадян: згідно з ДБН, кабінети працівників мають бути не менше 10 м² на одну робочу станцію, щоб забезпечити комфорт та простір для технічного обладнання. Якщо передбачається обслуговування груп громадян, кабінети або зали обслуговування мають бути просторими, з додатковим простором для встановлення меблів та техніки.

Консультаційні приміщення: кабінети для індивідуальних консультацій, наприклад, для психологів, юристів чи соціальних працівників, мають бути площею не менше 12-15 м². Для групових занять передбачається приміщення площею від 30 м² з можливістю розміщення додаткових крісел і спеціального обладнання для надання послуг.

Реабілітаційні та терапевтичні приміщення: в об'єктах соціальної допомоги часто передбачаються кімнати для фізичної терапії, зони для масажу та фізичної активності. Такі приміщення мають забезпечувати мінімальну площу від 20 м² для зручності обслуговування та обладнання. Приміщення для активностей мають бути оснащені системами кондиціонування і вентиляції для підтримання оптимальних умов.

Відповідно до вимог ДБН В.2.2-28:2010 для центрів надання адміністративних послуг передбачено ряд функціональних приміщень, що забезпечують комфорт та доступність для відвідувачів і персоналу. До основних груп таких приміщень входять:

- Приймальня зона та зала очікування: забезпечує комфортне місце для відвідувачів, які очікують на обслуговування. Вона має бути обладнана сидіннями, інформаційними табло і доступною інформацією.

- Приміщення для обслуговування громадян: містить робочі місця для співробітників, які безпосередньо надають послуги. Площа робочих місць повинна бути не менше 10 м² на одного співробітника, щоб забезпечити комфортне обслуговування і належний рівень функціональності.

-Зона для консультацій: окремі кабінети для індивідуальних консультацій і групових обговорень, які забезпечують конфіденційність та зручність для відвідувачів.

- Адміністративні та службові приміщення: включають робочі кабінети для адміністрації, кімнати для відпочинку та комори для інвентарю. Ці приміщення організовані так, щоб мінімізувати перетин потоків відвідувачів і персоналу.

- Санвузли: облаштовуються відповідно до вимог інклюзивності, зокрема з урахуванням зручностей для осіб з обмеженими можливостями.

У випадку розміщення ЦНАП у багатофункціональних будівлях чи в житлових комплексах, де проживають особи з обмеженими можливостями, приміщення ЦНАП повинні бути спроектовані для додаткового обслуговування цих категорій осіб.

Також у ЦНАП слід передбачити культурно-дозвіллі приміщення (якщо це необхідно), зали для групових зборів та інформаційних заходів, а також інтернет-центри або приміщення для самостійної роботи відвідувачів із доступом до необхідних інформаційних ресурсів.

2. Доступність та інклюзивність

Згідно з ДБН В.2.2-40:2018 "Інклюзивність будівель і споруд", будівлі повинні відповідати вимогам інклюзивного доступу для людей з обмеженими фізичними можливостями, включаючи людей з інвалідністю. Це передбачає наявність:

- пандусів та підйомників для безперешкодного доступу до будівлі та між поверхами. Пандуси повинні мати поручні і не перевищувати рекомендованого ухилу, щоб бути зручними для всіх відвідувачів.

- широких дверей і просторих коридорів для вільного переміщення людей на інвалідних візках. Згідно з ДБН, мінімальна ширина дверного отвору повинна складати 90 см.

- інклюзивних санітарних вузлів: санвузли мають бути обладнані поручнями, а також спеціальними сидіннями та умивальниками на зручній

висоті. Санітарно-гігієнічні зони повинні відповідати вимогам інклюзивності та враховувати потреби різних категорій громадян.

- інформаційних знаків та тактильних елементів: необхідно встановити тактильні напрямні, таблички з інформацією шрифтом Брайля, що дозволить людям з порушеннями зору самостійно орієнтуватися у просторі.

3. Енергозбереження та екологічність

Проектування соціальних і адміністративних центрів має відповідати нормам енергоефективності відповідно до ДБН В.2.5-67:2013 "Енергозбереження". Це означає:

- ефективне опалення, вентиляція та кондиціонування: системи повинні мати можливість регулювання температури і забезпечувати належний мікроклімат у приміщеннях незалежно від зовнішніх погодних умов.

- використання природного освітлення: будівлі мають максимально використовувати природне освітлення. ДБН передбачає проектування великих вікон, які забезпечують доступ світла і дозволяють зменшити витрати на електроенергію.

- зелені зони: передбачення територій з озелененням, що сприяє поліпшенню екологічної обстановки навколо будівлі. Проектування має враховувати висадження дерев, створення газонів та квітників, що сприятливо впливає на естетичне сприйняття території.

4. Вимоги до площі приміщень

Згідно з ДБН В.2.2-9:2018 "Громадські будинки і споруди. Основні положення" та ДБН В.2.2-18:2007 "Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення", площа приміщень в об'єктах соціальної допомоги та адміністративних послуг повинна відповідати призначенню і дозволяти зручне розміщення людей і обладнання:

- Приймальна зона (хол): мінімальна площа має розраховуватись із розрахунку 1,5 м² на кожного відвідувача, враховуючи прогнозований потік людей.

- Зона очікування: повинна включати місця для сидіння та інформаційні табло. Рекомендована мінімальна площа - 2 м² на одну особу, що забезпечує достатньо місця для очікування.

- Робочі кабінети для працівників (кабінети для консультацій та обслуговування): мінімальна площа на одного працівника - 10 м², що забезпечує належний простір для робочого місця і прийому відвідувачів.

- Приміщення для групових консультацій: для груп до 10 осіб площа повинна становити щонайменше 20-25 м², що дозволяє забезпечити комфортну дистанцію між відвідувачами та працівником.

- Приміщення для індивідуальних консультацій: мінімальна площа - 12 м², що забезпечує достатній простір для конфіденційних консультацій.

- Зали для реабілітації, фізичної терапії чи спортивні зали: залежно від призначення та кількості відвідувачів, площа приміщення повинна бути не менше 30-40 м² для фізичної терапії, а для багатофункціональних залів (наприклад, для спортивних занять) - щонайменше 60 м².

- Санвузли для відвідувачів і персоналу: площа санвузла для відвідувачів повинна бути не менше 4 м², а для інклюзивного санвузла - щонайменше 6 м² з урахуванням простору для маневрування інвалідного візка.

5. Пожежна безпека

Відповідно до ДБН В.1.1-7:2016 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", у будівлях соціального призначення необхідно дотримуватися всіх вимог щодо пожежної безпеки:

- евакуаційні виходи та шляхи: будівлі мають бути обладнані достатньою кількістю евакуаційних виходів, розташованих на оптимальній відстані для швидкого і безпечного виходу відвідувачів і персоналу у разі надзвичайної ситуації.

- протипожежне обладнання: будівля має бути оснащена вогнегасниками, а також автоматичними системами пожежогасіння та сигналізації. Це дозволяє оперативно реагувати на виникнення пожежі і швидко її ліквідувати.

- регулярні тренування персоналу: для забезпечення безпеки слід проводити періодичні навчання з евакуації та відпрацювання дій у разі пожежі.

Сходи в об'єктах соціальної допомоги та адміністративних послуг повинні відповідати вимогам безпеки, зручності та доступності для всіх категорій населення, включаючи маломобільні групи. Згідно з ДБН В.2.2-40:2018 "Інклюзивність будівель і споруд" та ДБН В.1.1-7:2016 "Захист від пожеж", сходи повинні мати такі характеристики:

- Ширина сходових маршів: повинна бути не менше 1,2 м для забезпечення зручного руху людей у двосторонньому напрямку. Для об'єктів з високою прохідністю мінімальна ширина може становити 1,5 м.

- Висота і ширина сходинок: оптимальна висота сходинок повинна становити 15 см, а ширина - не менше 30 см, що забезпечує зручний і безпечний підйом.

- Кількість сходинок у марші: згідно з вимогами, у кожному марші повинно бути від 3 до 18 сходинок. Уникання одного або двох сходинок допомагає уникнути небезпечних ситуацій і покращує зручність пересування.

- Поручні: сходи повинні бути обладнані поручнями з обох боків, особливо в зонах з високою прохідністю. Висота поручнів - 90 см від рівня сходинок. Для маломобільних груп можна встановити додаткові поручні на висоті 70 см.

- Матеріал покриття сходинок: покриття має бути неслизьким і зносостійким, що запобігає випадковому ковзанню, особливо в зимовий період.

- Позначення країв сходинок: краєчки сходинок слід позначати контрастними смугами для полегшення орієнтації людей з порушеннями зору. Це підвищує безпеку пересування на сходах.

Окрім сходів, об'єкти мають бути обладнані ліфтами та пандусами для забезпечення доступності маломобільних груп населення:

- Ліфти: обов'язкові для об'єктів, де є більше ніж два поверхи. Ліфт має бути розрахований на маневрування інвалідного візка, з мінімальною шириною кабіни 1,1 м і глибиною 1,4 м. Кнопки ліфта повинні бути оснащені тактильними позначками для людей з вадами зору.

- Пандуси: для забезпечення безпечного підйому людей з обмеженими можливостями. Максимальний ухил пандуса не повинен перевищувати 8%, а ширина - не менше 1,2 м. Пандус також має бути обладнаний поручнями та неслизьким покриттям.

6. Транспортна доступність і паркувальні зони

Транспортна доступність є ключовою вимогою, особливо для відвідувачів з обмеженими фізичними можливостями. ДБН Б.2.2-12:2019 "Планування та забудова територій" передбачає такі вимоги:

- паркувальні місця для маломобільних груп населення: необхідно обладнати спеціальні місця для паркування на зручній відстані від входу в будівлю, що сприяє підвищенню комфорту для людей з обмеженими можливостями.

- зручний доступ до громадського транспорту: центри мають бути розташовані не далі 500 метрів від зупинок громадського транспорту, що забезпечує легкий доступ для відвідувачів.

7. Зона благоустрою

Відповідно до ДБН В.2.2-5:2011 «Зона благоустрою» проектування території навколо центру надання адміністративних послуг забезпечує комфорт і зручність для відвідувачів та підвищення екологічної ефективності. Під благоустроєм території мається на увазі створення умов, що підтримують благоустрій, естетику, екологічність і вільний простір. Основні вимоги до благоустрою включають наступні елементи:

Зони відпочинку та озеленення - встановлюються лавки, газони, клумби та дерева, які створюють комфортні умови для очікування та відпочинку. Алейні зелені насадження функціонують природно як бар'єр від лісів і забруднення, зменшуючи вплив транспортного руху та покращуючи якість повітря. Рекомендується налагодити газопроводи та зелені зони, які можуть функціонувати без естетики, а також захисту навколишнього середовища.

Освітлення території повинно мати рівномірну кількість освітлення в зоні безпечного пересування відвідувачів у вечірній та нічний час. Освітлювальні

пристрої варто розміщувати так, щоб забезпечувати видимість основних опор будівлі, зони паркування, майданчика та зони відпочинку. Рекомендується використовувати енергозберігаючі лампи та ліхтарі від насичених або засліплених.

Покриття тротуарів та безбар'єрність - під'їзні дороги та тротуари повинні мати рівне покриття, яке не є слизьким, а також відповідає вимогам безбар'єрності. Пішохідні зони повинні мати знижені бордюри, що забезпечить більш комфортний доступ для людей з обмеженими можливостями та дитячих потягів.

Паркувальні місця повинні мати спеціальні місця для людей з обмеженими можливостями та знаходитися в безпосередній близькості від низу кабінок. Отвор місцевості та майданчик для утримання повинні бути стійкими до входу та не накопичувати воду, що знижує ризик гальмування та забезпечує комфорт для відвідувачів у будь-який час.

Майданчики з конейнерами для сміття повинні бути вистелені з дотриманням санітарно-гігієнічних вимог, обов'язково в легкодоступних, але недоступних для відвідувачів місцях, а також захищені від доступу тварин. Контейнери повинні мати маркування для сортування відправлень, що є кількістю екологічних якостей і зменшується, що є підставою для використання.

Для більш короткого орієнтування на території ЦНАП повинно бути встановлено каси, інформаційні табло та схеми, які дозволяють знайти необхідні об'єкти. Такі знаки, потрібний контраст, зберігають тактильні елементи та кольори для людей з ослабленим зором.

Проектування об'єктів соціальної допомоги та центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) вимагає дотримання об'ємно-планувальних норм, що забезпечують ефективність, зручність та інклюзивність. Основні аспекти такого проектування включають функціональне зонування, доступність та інклюзивність для маломобільних груп населення, енергоефективність, безпеку, зокрема пожежну, а також організацію благоустрою прилеглої території. Особливе значення приділяється організації простору для різних

функціональних зон: прийому та обслуговування відвідувачів, робочих кабінетів, санітарно-гігієнічних зон та зон для реабілітації, які мають відповідати вимогам державних будівельних норм. Інклюзивність забезпечується завдяки пандусам, ліфтам, адаптованим санвузлам та елементам навігації для людей з обмеженими можливостями. Дотримання цих вимог дозволяє створювати простори, що сприяють комфортному доступу до адміністративних та соціальних послуг для всіх відвідувачів, одночасно зберігаючи естетичність та екологічність об'єкта.

РОЗДІЛ 3. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ

3.1. Архітектурно-планувальні прийоми центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг населенню

Визначення принципів та прийомів архітектурно-планувальної організації центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги спрямоване на визначення підходів і рішень у сфері містобудування, а також планувально-композиційного вирішення.

При розробці проектів таких центрів доцільно враховувати принцип містобудівної інтегрованості, що передбачає оптимальне розташування установ як у межах міської інфраструктури або ландшафтному середовищі. Особливості навколишнього середовища, зокрема урбаністичні та природні умови, відіграють ключову роль у визначенні доцільності створення цих об'єктів і впливають на їхню об'ємно-просторову, функціональну та планувальну структуру.

Раціональне розташування центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг визначається створенням сприятливих умов для обслуговування людей, які опинилися у тяжкому життєвому становищі. До таких умов належать природні, соціально-економічні та містобудівні фактори, які сприяють формуванню основних елементів інфраструктури зазначених закладів.

Ефективним рішенням є інтеграція таких установ у структуру громадських центрів житлових районів і мікрорайонів або в межі ландшафтних зон міських територій. Взаємодія соціальних, житлових і рекреаційних зон забезпечує раціональне використання об'єктів та їхню функціональність. Це реалізується через формування зовнішньої та внутрішньої функціонально-планувальної організації елементів інфраструктури, а також гармонійне поєднання їхніх окремих функцій. Важливим аспектом принципу містобудівної інтегрованості центрів надання соціальної допомоги та є їхній зв'язок з основними

транспортними вузлами, магістралями, міськими інженерними комунікаціями та мережами, а також об'єктами навколишньої забудови. Зручна транспортна доступність є ключовим фактором оптимального розташування таких закладів.

Інтегрованість закладів у містобудівну структуру також визначається характеристиками обраної ділянки та навколишньої території. Архітектурні та функціонально-планувальні рішення залежать від площі ділянки, її геометричної форми, рельєфу місцевості, а також специфіки прилеглого середовища. Особливу роль відіграє характер, поверховість та стилістика навколишньої забудови, що формує гармонійне включення об'єкта в містобудівний контекст. Специфіка ландшафту також впливає на формування функціонального і просторового середовища закладу.

Засобами реалізації принципу містобудівної інтегрованості центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) та соціальної допомоги є різноманітні підходи до їх розміщення у містобудівній структурі. Вибір конкретного способу залежить від масштабу діяльності закладу, його функціонального призначення, цільової аудиторії та характеристик міського чи приміського середовища.

Основні способи розміщення ЦНАП та центрів соціальної допомоги:

1. Розміщення у громадській забудові центральної частини міста

Цей підхід є найбільш характерним для багатофункціональних центрів, які обслуговують усіх мешканців міста або регіону. Розташування в центральній частині міста забезпечує зручний доступ до таких закладів завдяки розвиненій транспортній інфраструктурі. ЦНАП, розташовані в центрі, можуть об'єднувати адміністративні послуги, консультації з соціальних питань та допомогу в оформленні різних документів.

2. Розміщення в громадських центрах житлових районів та мікрорайонів

Заклади, орієнтовані на обслуговування мешканців конкретних районів, доцільно розташовувати поблизу шкіл, лікарень, культурних чи спортивних центрів. Це сприяє створенню єдиної інфраструктури, що задовольняє основні потреби населення в адміністративних і соціальних послугах. Наприклад, центри

надання соціальної допомоги для людей похилого віку, людей з інвалідністю або багатодітних сімей мають бути зручно інтегровані у структуру мікрорайону.

3. Розміщення в міських та приміських рекреаційних зонах

Центри, що займаються питаннями психологічної допомоги та реабілітації, можуть розташовуватися у зонах із підвищеним рівнем екологічного комфорту. Це забезпечує додатковий позитивний вплив природного середовища на клієнтів таких закладів. Наприклад, створення центрів на базі зелених зон або парків дозволяє організувати програми відпочинку та реабілітації в гармонії з природою.

4. Розміщення у структурі ландшафтного середовища поза межами міста

Такий підхід є доцільним для спеціалізованих центрів, які потребують ізоляції від міського шуму або перебування в умовах спокійного природного середовища. Це може включати установи для довготривалої реабілітації, відновлення психологічного стану або проживання клієнтів на постійній чи тимчасовій основі.

Основні способи розміщення ЦНАП та центрів соціальної допомоги в містобудівній структурі населеного пункту показані в таблиці 3.1.

При вирішенні об'ємно-просторових і планувальних рішень будівель центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) та соціальної допомоги важливим є застосування принципів *адаптивності, компактності та функціональної відповідності*. Ці принципи забезпечують ефективність роботи закладів, комфорт користувачів та відповідність сучасним вимогам [1, 2, 10].

Принцип адаптивності

Принцип адаптивності визначає здатність будівель підлаштовуватися під соціальні, демографічні та містобудівні вимоги. У проектуванні це означає:

- Комплексний облік соціально-економічних та містобудівних чинників, таких як доступність для різних верств населення, демографічні показники та потреби громади.

- Забезпечення зручності для маломобільних груп населення через наявність пандусів, ліфтів, широких дверей, спеціально обладнаних зон тощо.

- Гнучкість використання простору для змін функціонального призначення залежно від потреб громади.

Цей принцип також реалізується через врахування вимог до енергоефективності, екологічності та довговічності споруд.

Таблиця 3.1. Способи розміщення ЦНАП та центрів соціальної допомоги в містобудівній структурі населеного пункту

НАЗВА	ОПИС	ВИГЛЯД В МІСТОБУДІВНІЙ СТРУКТУРІ
Розміщення у громадській забудові центральної частини міста	для багатофункціональних центрів, які обслуговують усіх мешканців міста або регіону, розташування в центральній частині міста, зручний доступ до таких закладів завдяки розвиненій транспортній інфраструктурі, можуть об'єднувати адміністративні послуги, консультації з соціальних питань та допомогу в оформленні різних документів	
Розміщення в громадських центрах житлових районів та мікрорайонів	орієнтовані на обслуговування мешканців конкретних районів, доцільно розташовувати поблизу шкіл, лікарень, культурних чи спортивних центрів. Це сприяє створенню єдиної інфраструктури, що задовольняє основні потреби населення в адміністративних і соціальних послугах. Наприклад, центри надання соціальної допомоги для людей похилого віку, людей з інвалідністю або багатодітних сімей мають бути зручно інтегровані у структуру мікрорайону	
Розміщення в міських та приміських рекреаційних зонах	Центри, що займаються питаннями психологічної допомоги та реабілітації, можуть розташовуватися у зонах із підвищеним рівнем екологічного комфорту, забезпечує додатковий позитивний вплив природного середовища на клієнтів таких закладів, створення центрів на базі зелених зон або парків дозволяє організувати програми відпочинку та реабілітації в гармонії з природою	
Розміщення у структурі ландшафтного середовища поза межами міста	для спеціалізованих центрів, які потребують ізоляції від міського шуму або перебування в умовах спокійного природного середовища, установи для довготривалої реабілітації, відновлення психологічного стану або проживання клієнтів на постійній чи тимчасовій основі	

Принцип компактності

Компактність будівель полягає в оптимальному вирішенні їхньої функціонально-планувальної та об'ємно-просторової структури:

1.Геометрична компактність: використання правильних форм (прямокутних, квадратних) для зменшення площі забудови, максимізації корисного простору та спрощення інженерних рішень.

2. Функціональна компактність: розташування функціональних блоків так, щоб мінімізувати довжину внутрішніх комунікацій. Це особливо важливо для обслуговування маломобільних груп, де короткі відстані між зонами забезпечують додатковий комфорт.

Принцип компактності сприяє ефективному використанню простору, що важливо в умовах обмежених площ забудови.

Принцип функціональної відповідності

Функціональна відповідність означає, що будівля чітко відповідає завданням і процесам, які в ній виконуються. Центри надання адміністративних послуг та соціальної допомоги є поліфункціональними об'єктами, що можуть включати:

- Зони прийому громадян.
- Зали для групових заходів, навчань або консультацій.
- Кабінети для роботи з клієнтами.
- Спеціальні приміщення для психологічної допомоги чи реабілітації.
- Зони очікування та відпочинку.

Функціональна відповідність забезпечується через *раціональне функціональне зонування*, що передбачає:

- Об'єднання приміщень із схожими функціями у єдині зони (наприклад, зона обслуговування клієнтів, адміністративна зона, допоміжні приміщення).
- Організацію чітких зв'язків між основними зонами для зручності пересування клієнтів і працівників.
- Розмежування основних і другорядних функцій для уникнення конфліктів у користуванні приміщеннями.

Таким чином, принцип функціональної відповідності реалізується через гармонійне поєднання функціональних процесів із просторовими рішеннями, що забезпечують комфорт і ефективність роботи закладу.

Принципи у об'ємно-просторових і планувальних рішень для будівель центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги узагальнені в таблиці 3.2

Застосування цих принципів дозволяє створити сучасні, ефективні та зручні центри надання адміністративних послуг та соціальної допомоги, які відповідають потребам різних груп населення та сприяють їх комфортному обслуговуванню.

Таблиця 3.2. Принципи у об'ємно-просторових і планувальних рішень для будівель центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги

НАЗВА	ПРИНЦИП АДАПТИВНОСТІ	ПРИНЦИП КОМПАКТНОСТІ	ПРИНЦИП ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДНОСТІ
ХАРАКТЕРИСТИКА	<p>Визначає здатність будівель підлаштуватися під соціальні, демографічні та містобудівні вимоги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - комплексний облік соціально-економічних та містобудівних чинників, таких як доступність для різних верств населення, демографічні показники та потреби громади. - забезпечення зручності для маломобільних груп населення через наявність пандусів, ліфтів, широких дверей, спеціально обладнаних зон тощо. - гнучкість використання простору для змін функціонального призначення залежно від потреб громади. 	<p>Компактність будівель полягає в оптимальному вирішенні їхньої функціонально-планувальної та об'ємно-просторової структури:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геометрична компактність: використання правильних форм (прямокутних, квадратних) для зменшення площі забудови, максимізації корисного простору та спрощення інженерних рішень. 2. Функціональна компактність: розташування функціональних блоків так, щоб мінімізувати довжину внутрішніх комунікацій. Це особливо важливо для обслуговування маломобільних груп, де короткі відстані між зонами забезпечують додатковий комфорт. 	<p>Функціональна відповідність означає, що будівля чітко відповідає завданням і процесам, які в ній виконуються.</p> <p>Центри надання адміністративних послуг та соціальної допомоги є поліфункціональними об'єктами, що можуть включати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зони прийому громадян; - зали для групових заходів, навчання або консультацій; - кабінети для роботи з клієнтами; - спеціальні приміщення для психологічної допомоги чи реабілітації; - зони очікування та відпочинку.
ОСОБЛИВІСТЬ	<p>реалізується через врахування вимог до енергоефективності, екологічності та довговічності споруд</p>	<p>Принцип компактності сприяє ефективному використанню простору, що важливо в умовах обмежених площ забудови</p>	<p>гармонійне поєднання функціональних процесів із просторовими рішеннями, що забезпечують комфорт і ефективність роботи закладу</p>

Дані принципи (адаптивності, компактності, функціональної відповідності) знаходять своє втілення у таких основних прийомах композиційно-планувальної організації будівель: *лінійній, компактній, пластично-ускладненій та інтегрованій* (вбудованій або вбудовано-прибудованій) структури.

1. Лінійна композиційно-планувальна організація

Цей підхід застосовується для вузьких ділянок або ділянок, розташованих уздовж вулиць, набережних чи природних лінійних форм. Для таких будівель характерні:

- Коридорні або галерейні планувальні схеми: вони забезпечують простоту функціонального зонування, ефективне використання простору та зручність для клієнтів.

- Кабінетна система: підходить для організації кабінетів прийому громадян, залів очікування чи конференц-залів, розташованих вздовж основної осі.

Такий прийом найчастіше використовується для будівель, які повинні інтегруватися в щільну міську забудову, забезпечуючи зручний доступ і функціональну простоту.

2. Компактна композиційно-планувальна організація

Цей підхід передбачає використання правильних геометричних форм (коло, квадрат, багатокутник) для максимально раціонального використання території. Він особливо ефективний у таких умовах:

- Щільна міська забудова: у центральних районах міст, де ділянки мають правильну форму та обмежену площу.

- Центрична планувальна структура: дозволяє ефективно організувати простір для обслуговування великої кількості відвідувачів із мінімальною довжиною внутрішніх комунікацій.

Цей прийом ідеально підходить для багатофункціональних центрів у густонаселених районах.

3. Пластично-ускладнена композиційно-планувальна організація

Цей прийом характерний для будівель, розташованих у ландшафтному середовищі, таких як приміські рекреаційні зони чи території, що межують із парками. Особливості:

- Інтеграція з ландшафтом: архітектурні рішення гармонійно доповнюють природний рельєф.

- Динамічні форми: асиметричні, багаторівневі простори, які враховують природні особливості території.

- Зони для відпочинку: будівлі можуть включати тераси, внутрішні дворики та зелені зони.

Цей прийом підходить для центрів, що поєднують адміністративну діяльність із реабілітаційними та рекреаційними функціями.

4. Інтегрована (вбудована або вбудовано-прибудована) композиційно-планувальна організація

Такий підхід характерний для невеликих за розмірами будівель із чітко визначеним функціональним призначенням. Особливості:

- Розташування в громадських будівлях: перші поверхи торгових чи житлових комплексів можуть включати зони для адміністративних або соціальних послуг.

- Мінімізація витрат на будівництво: за рахунок використання існуючих будівельних структур.

- Швидкий доступ: інтеграція в густонаселені райони для оперативного обслуговування мешканців.

Цей прийом актуальний для організації невеликих ЦНАП чи пунктів соціальної допомоги, орієнтованих на локальну аудиторію.

Переваги реалізації таких прийомів

- Оптимізація використання території: кожен прийом дозволяє враховувати особливості ділянки забудови.

- Функціональна ефективність: забезпечується через правильне зонування та зручну організацію потоків.

- Естетична привабливість: інтеграція будівель у середовище сприяє підвищенню якості архітектурного простору.

Застосування об'ємно-просторових принципів у прийомах композиційно-планувальної організації центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги зазначені в таблиці 3.3

Таким чином, правильний вибір прийому архітектурно-планувального вирішення сприяє створенню ефективних, доступних і комфортних центрів для надання адміністративних і соціальних послуг.

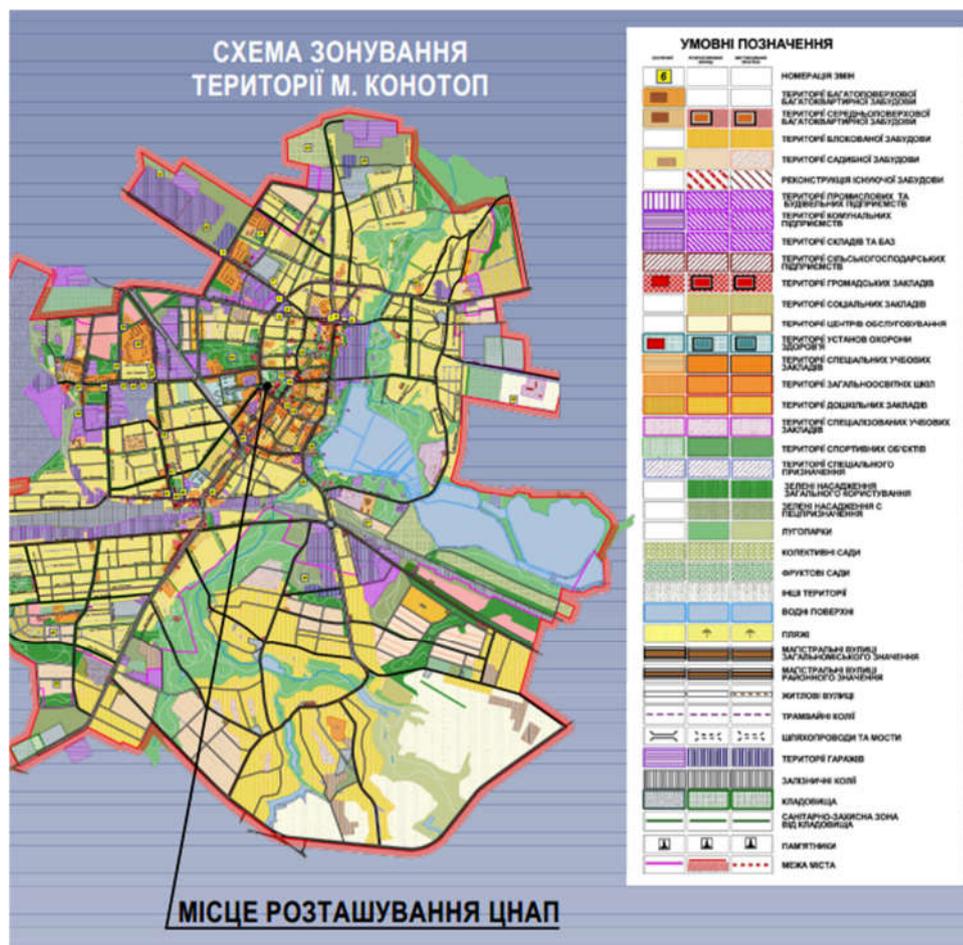
Таблиця 3.3. Застосування об'ємно-просторових принципів у прийомах композиційно-планувальної організації ЦНАП та соціальної допомоги

НАЗВА ПРИЙОМУ	ЛІНІЙНА КОМПОЗИЦІЙНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ	КОМПАКТНА КОМПОЗИЦІЙНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ	ПЛАСТИЧНО-УСКЛАДНЕНА КОМПОЗИЦІЙНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ	ІНТЕГРОВАНА КОМПОЗИЦІЙНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ
ОСОБЛИВОСТІ	<p>Застосовується для вузьких ділянок або ділянок, розташованих уздовж вулиць, набережних чи природних лінійних форм.</p> <p>Для таких будівель характерні: - коридорні або галерейні планувальні схеми; - кабінетна система.</p> <p>Прийом використовується для будівель, які повинні інтегруватися в щільну міську забудову</p>	<p>Передбачає використання правильних геометричних форм (коло, квадрат, багатокутник) для максимально раціонального використання території.</p> <p>Особливо ефективний у таких умовах: - щільна міська забудова; - центрична планувальна структура.</p> <p>Ідеально підходить для багатофункціональних центрів у густонаселених районах</p>	<p>Характерний для будівель, розташованих у ландшафтному середовищі, таких як приміські рекреаційні зони чи території, що межують із парками.</p> <p>Особливості: - інтеграція з ландшафтом; - динамічні форми; - зони для відпочинку.</p> <p>Підходить для центрів, що поєднують адміністративну діяльність із реабілітаційними та рекреаційними функціями</p>	<p>Характерний для невеликих за розмірами будівель із чітко визначеним функціональним призначенням.</p> <p>Особливості: - розташування в громадських будівлях; - мінімізація витрат на будівництво; - швидкий доступ.</p> <p>Актуальний для організації невеликих ЦНАП чи пунктів соціальної допомоги, орієнтованих на локальну аудиторію</p>
ПРИКЛАД СХЕМИ				
ПЕРЕВАГИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИЙОМІВ				
<p>Оптимізація використання території - кожен прийом дозволяє враховувати особливості ділянки забудови, функціональна ефективність забезпечується через правильне зонування та зручну організацію потоків.</p> <p>Естетична привабливість - інтеграція будівель у середовище сприяє підвищенню якості архітектурного простору.</p> <p>Правильний вибір прийому архітектурно-планувального вирішення сприяє створенню ефективних, доступних і комфортних центрів для надання адміністративних і соціальних послуг</p>				

3.2. Архітектурно-планувальне вирішення центру надання адміністративних послуг соціальної допомоги населенню

Містобудівне вирішення

Центр надання адміністративних послуг та соціальної допомоги розташовується на ділянці по вулиці Братів Лузанів у місті Конотоп Сумської області, в центральній частині міста, в зоні громадської забудови, що забезпечує зручний доступ для всіх верств населення. (Малюнок 3.1). Це місце є важливим комунікаційним вузлом, де зручно поєднуються адміністративні та соціальні функції. Поруч із ділянкою знаходяться об'єкти важливого громадського призначення, зокрема Координаційний центр правової допомоги, Конотопська міська рада та центральний парк культури та відпочинку, що створює сприятливу атмосферу для відвідувачів і підвищує якість соціальних послуг.

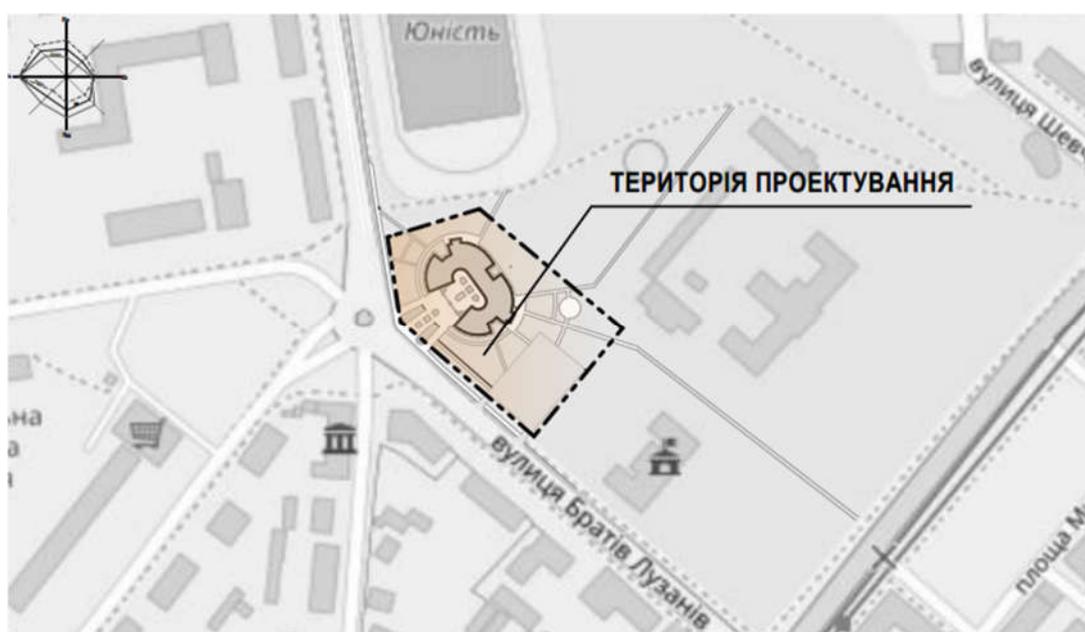

Малюнок 3.1. Розташування центру в містобудівній структурі

Ділянка має складну форму, однак її розташування дозволяє максимально ефективно використати простір для будівництва адміністративних і соціальних функцій. Близькість до культурних та торгових центрів, таких як Конотопський міський краєзнавчий музей, магазини, заклади громадського харчування та торговий центр, надає цьому місцю не лише практичне, а й естетичне значення. Крім того, якщо присутні поруч зупинки громадського транспорту це підвищує доступність будівлі для громадян.

При розміщенні будівлі центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги враховано умови оптимального зорового сприйняття об'єкта як пішоходами, так і під час руху на транспорті. Чітко організовано зручні підходи до будівлі з боку житлових утворень та вулиці Братів Лузанів, сусідніх вулиць Садова та Миколи Амосова. Це дозволяє створити комфортне середовище для відвідувачів і забезпечити високу доступність об'єкта.

Будівля розташована на відстані 50 метрів від проїжджої частини, що дозволяє мінімізувати шумове забруднення та забезпечити комфорт для відвідувачів. Окрім того, враховані протипожежні вимоги до будівель, що знаходяться поруч, що дозволяє гарантувати безпеку та виконати всі необхідні санітарно-гігієнічні умови для розміщення соціальних установ. (Малюнок 3.2)

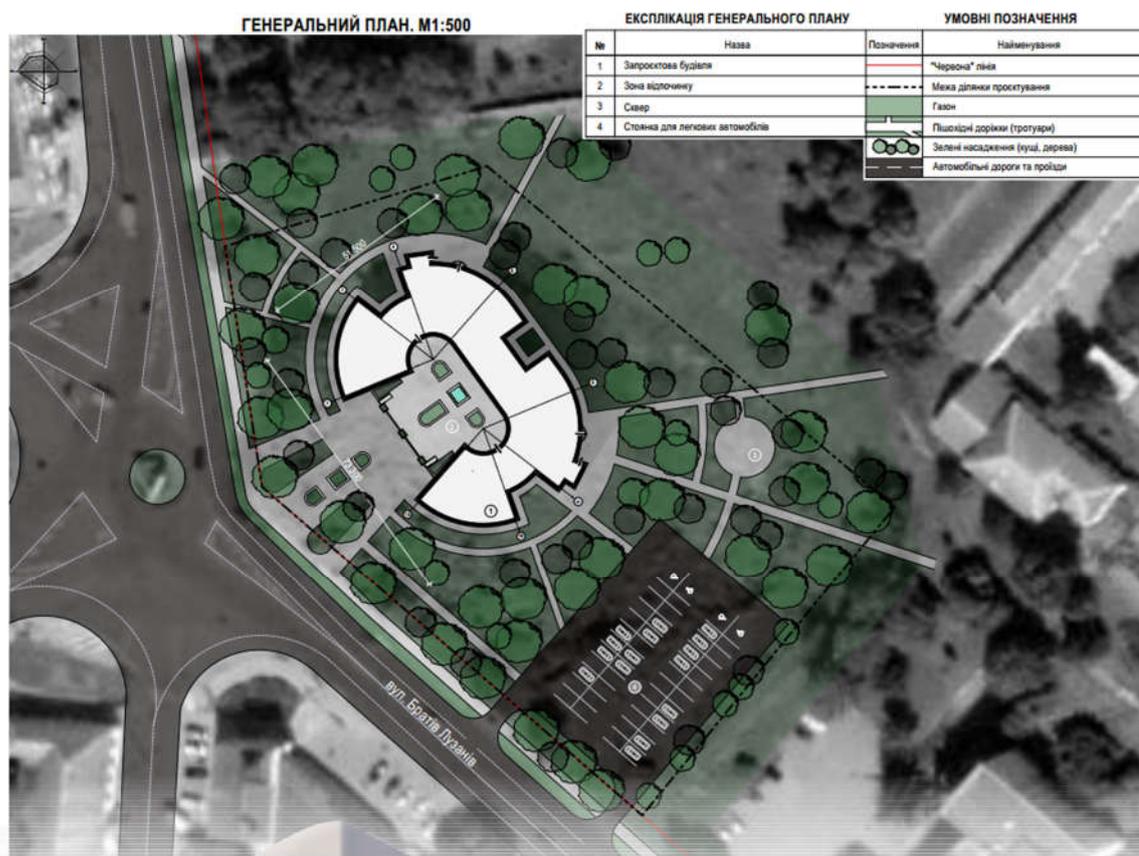

Малюнок 3.2. Ситуаційна схема розміщення ділянки

Основний фасад будівлі центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги орієнтовано на вул. Братів Лузанів для найбільш сприятливого зорового сприйняття, а головний вхід розташований на південний захід, що забезпечує зручний підхід та максимальне використання природного освітлення.

Вирішення генерального плану.

Генеральний план будівлі центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги розроблено з урахуванням усіх вимог до територіальних закладів соціального та адміністративного призначення, що гарантує ефективну організацію простору для надання послуг. Важливим аспектом є продумане планування під'їздів та підходів до обслуговуючої частини будівлі, що дозволяє забезпечити комфортне функціонування як для персоналу, так і для відвідувачів.

Малюнок 3.3. Генеральний план ділянки з благоустроєм

Проїзди та під'їзди до основних входів мають ширину 3,5 метра, що відповідає вимогам для безперешкодного руху транспорту та пішоходів, включаючи можливість обслуговування транспортних засобів і надання послуг

для людей з обмеженими можливостями. Особлива увага приділена забезпеченню зручності та доступності для маломобільних груп населення, що робить заклад інклюзивним і комфортним для усіх категорій громадян.

З південної сторони ділянки передбачена відкрита стоянка для автотранспорту на 48 місць, що задовольняє потреби персоналу. Проект також враховує наявність спеціальних місць для автотранспорту маломобільних груп, що є важливим кроком у забезпеченні інклюзивності та доступності об'єкта для усіх відвідувачів. Ці рішення дозволяють забезпечити безпечний та зручний доступ до будівлі, відповідаючи сучасним вимогам містобудування та соціальної інфраструктури. (Малюнок 3.3)

Ділянка перед будівлею та внутрішнього двору центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги спроектована з урахуванням необхідності створення комфортного середовища для відпочинку громадян. Для цього передбачено накопичувальну площу з лавками, фонтаном, що забезпечують можливість відпочинку та релаксації для відвідувачів та персоналу. Така зона є важливою частиною архітектурно-ландшафтного рішення, сприяючи створенню сприятливої атмосфери для користувачів закладу. (Малюнок 3.4 та 3.5)

Малюнок 3.4. Накопичувальна площа з лавками для відвідувачів та персоналу

Зі східної сторони будівлі розміщується сквер, що має пішохідні підходи та доріжки, облаштовані благоустроєм. Створення таких зон для пішоходів сприяє не тільки комфортному пересуванню, але й організовує простір для відпочинку, зустрічей та культурних заходів. Для освітлення території встановлюються ліхтарі, що забезпечують безпеку та естетичне сприйняття в темний час доби, а лавки додають зручностей для відпочинку на свіжому повітрі.

Малюнок 3.5. Накопичувальна площа з лавками для відвідувачів та персоналу

Всі пішохідні доріжки мають мощення, що не лише забезпечує зручний та безпечний рух, але й відповідає вимогам естетики та функціональності простору. Озеленення займає більше 65% території ділянки, що відповідає нормативам та сприяє створенню здорового екологічного середовища. Це дозволяє не лише покращити естетичний вигляд території, а й поліпшити мікроклімат, знижуючи рівень шуму та забезпечуючи приємне перебування на відкритому повітрі.

Архітектурно-планувальне рішення

Будівля центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги є триповерховою і характеризується простою, але функціональною планувальною конфігурацією, яка складається з радіальних об'ємів. Планувальна структура

будівлі організована з використанням прийому пластично-ускладненої планувальної структури, що дозволяє досягти оптимального використання простору при максимальному функціональному ефекті. Використання прийому *пластично-ускладненої планувальної структури* забезпечує гармонійну інтеграцію будівлі в існуюче містобудівне середовище, зокрема в зоні громадської забудови, сприяючи збереженню цілісності архітектурного вигляду.

Будівля складається з двох різномасштабних об'ємів в три поверхи, спрямованих симетрично один до одного по одній осі, що додає композиційної завершеності та просторової елегантності. Між цими об'ємами організовано відкритий простір у вигляді внутрішнього двору, що стає важливим елементом взаємодії будівлі з навколишнім середовищем. Вхідні групи до кожної з частин будівлі забезпечують зручний доступ для відвідувачів і створюють логічну та зручну організацію внутрішнього простору. (Малюнок 3.6)

Малюнок 3.6. Загальний вигляд центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги

На даху другого поверху запропоновано розміщення рослинного саду, що не лише додає естетичної виразності будівлі, але й підвищує її екологічну цінність. Цей сад стає частиною загальної композиції, забезпечуючи інтеграцію будівлі з природним середовищем та створюючи сприятливі умови для відпочинку та релаксації. Дах із зеленим садом стає важливим елементом, що додає будівлі функціональності, естетики та екологічності, підвищуючи комфортність перебування у приміщенні та навколо нього. (Малюнок 3.7)

Малюнок 3.7. Розміщення рослинного саду на даху

Фасади будівлі центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги характеризуються простою та зрозумілою композиційною структурою, де кожен елемент сприяє гармонійній інтеграції з навколишнім середовищем. Площини суцільного скління органічно поєднуються з виступаючими елементами динамічної форми, що надає будівлі сучасного вигляду та виразної індивідуальності. Завдяки компактній радіально-центричній формі, будівля має рівнозначне сприйняття з усіх боків, що забезпечує її органічне поєднання з міським ландшафтом і довкіллям.

Колористичне рішення фасадів поєднує природні відтінки, що підкреслюють естетичну цінність матеріалів і створюють гармонію між архітектурними елементами. Текстура природного каменю і екологічної цегли використовується для створення відчуття стабільності та природної елегантності. Світлі тони фасадних покриттів органічно контрастують з дзеркальними площинами суцільного скління, що надає будівлі легкості та сучасного вигляду, а також дозволяє інтегрувати природне освітлення та навколишнє середовище в простір. (Малюнок 3.8)

Таке поєднання природних матеріалів і сучасних технологій забезпечує не лише естетичну привабливість, але й екологічну відповідність, підвищуючи комфорт перебування всередині будівлі та сприяючи її інтеграції в загальний архітектурний контекст міста.

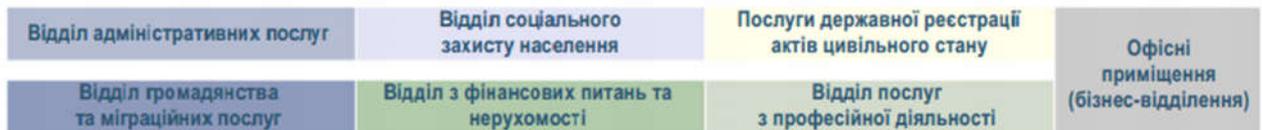

Малюнок 3.8. Колористичне вирішення фасадів будівлі центру

Функціонально-планувальне рішення центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги побудовано за принципом відкритого робочого простору «open space», що забезпечує ефективну організацію простору для обслуговування відвідувачів та оптимальне використання площ. Це дозволяє створити комфортне, доступне та інклюзивне середовище, що сприяє зручному та швидкому обслуговуванню громадян.

Основні комунікаційні приміщення, такі як фойє, вестибюль, коридори, гардеробні, вертикальні комунікації та кімната охорони, логічно організовані для забезпечення зручного переміщення відвідувачів і персоналу. Завдяки чітко структурованим шляхам доступу та розміщенню функціональних зон, досягається ефективна і безпечна організація руху всередині будівлі.

Зони очікування відвідувачів облаштовані комфортно та зручно, що дозволяє знизити час очікування і створити атмосферу затишку для громадян, які звертаються до центру. Для забезпечення харчування відвідувачів та персоналу в проекті передбачені приміщення для швидкого громадського харчування, включаючи складські приміщення, буфет та їдальню. Таке функціональне зонування дозволяє максимально ефективно використовувати простір і створює комфортні умови для роботи персоналу та обслуговування населення, зважаючи на потреби різних груп відвідувачів.

Малюнок 3.9. Функціональні зони приміщень центру

Планувальна структура центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги включає сім основних функціональних зон (малюнок 3.9), кожна з яких відповідає певним потребам та забезпечує ефективну організацію робочого простору:

1. *Відділ адміністративних послуг* - забезпечує основне обслуговування громадян. Він включає:

- зали очікувань для зручного перебування відвідувачів;
- громадську приймальню, де проводиться первинна реєстрація та консультації;
- зали засідань для проведення зустрічей та оформлення документів;
- робочі зали типу "open space" для адміністративного персоналу, що дає змогу ефективно працювати з документами та даними.

2. *Відділ соціального захисту* - приміщення для обслуговування осіб, що потребують соціальної підтримки. Він включає:

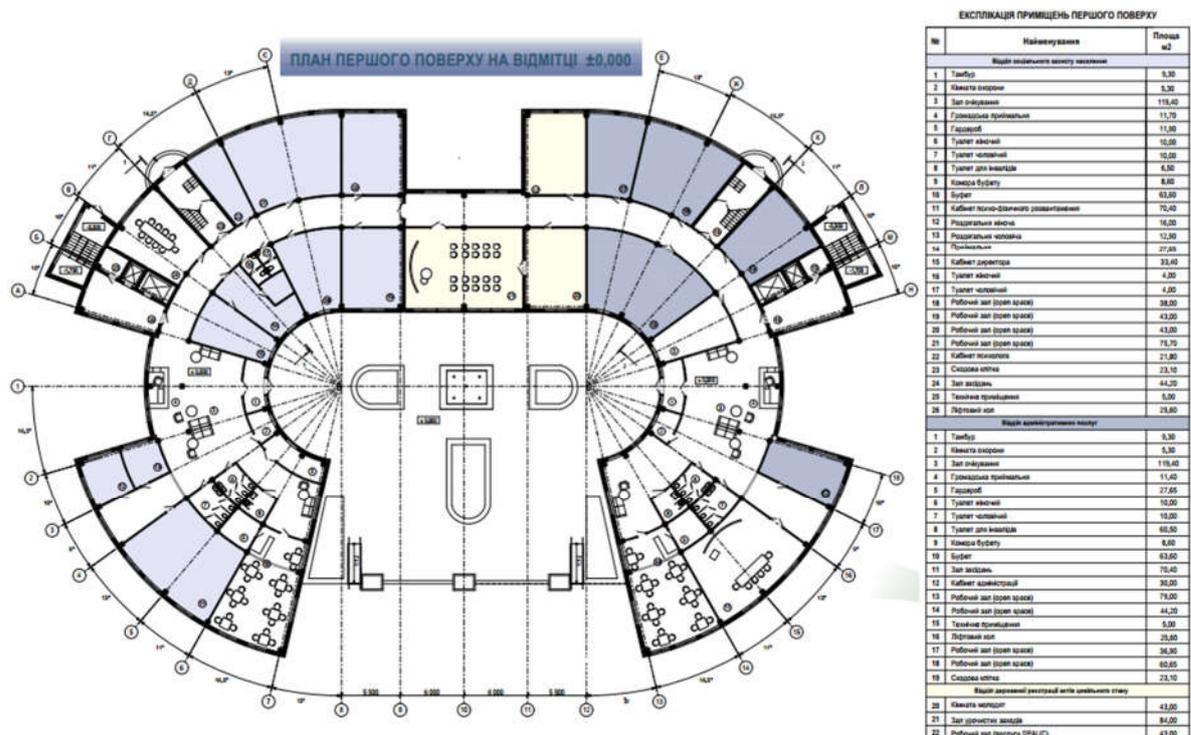
- приймальні для консультацій з соціальних питань;
- кабінет психо-фізичного розвантаження для зняття стресу та релаксації;
- кабінет психолога, кабінет юриста, кабінет нотаріуса та адвоката для проведення консультацій;
- робочі зали та зал засідань для спеціалістів та відвідувачів;
- кабінети соціальних послуг, що надають консультації та підтримку у вирішенні соціальних проблем.

3. *Відділ з послуг державної реєстрації актів цивільного стану*. Включає:

- кімнату молодят для проведення урочистих церемоній;
- зал урочистих заходів, що дозволяє організовувати весілля та інші святкові події;
- робочий зал для здійснення реєстраційних дій.

4. Відділ з питань громадянства та міграційних послуг - відділ займається документальним супроводом громадян. Він включає:

- зал очікування для громадян, що чекають на обробку своїх документів;
- кабінет адміністрації відділу, де ведеться облік і контроль за процесами;
- кабінет видачі документів для безпосереднього отримання паспортів, віз тощо;
- робочі зали "open space" для обробки заяв і запитів.

Малюнок 3.10. Схема плану першого поверху будівлі з експлікацією приміщень

5. Відділ професійної діяльності. Включає:

- консультаційний зал для надання професійних консультацій;
- зал професійної підготовки для тренінгів та курсів;
- лекційні зали та конференц-зали для навчальних заходів і зустрічей.

6. Відділ з фінансових питань та нерухомості - займається фінансовими питаннями та обслуговуванням нерухомості. Він включає:

- бухгалтерію для фінансової звітності та обліку;

- адміністрацію, що займається організаційними та управлінськими функціями;

- робочі зали "open space" для ефективної роботи з документами.

7. *Бізнес-відділення* - забезпечує бізнес-послуги для підприємців та організацій. Він включає:

- офісні приміщення "open space" для роботи з бізнес-клієнтами;

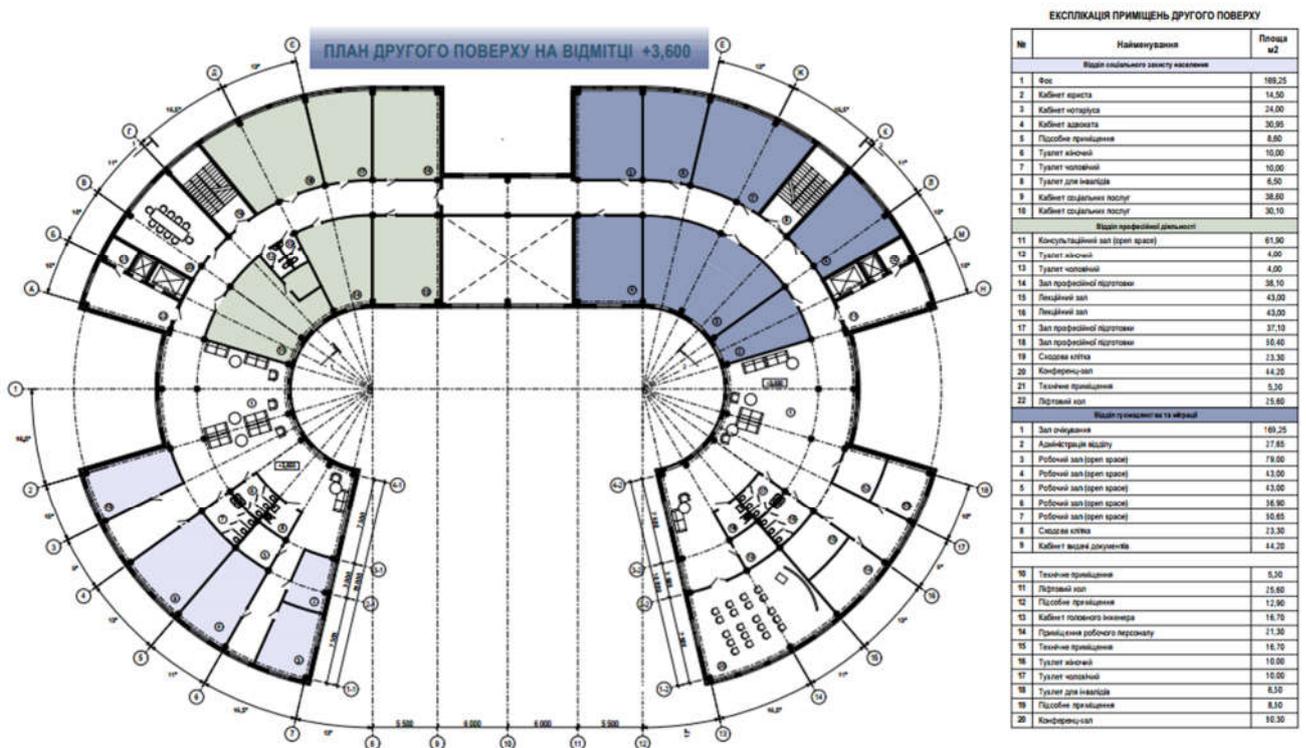
- кімнату відпочинку для персоналу та відвідувачів;

- конференц-зал для проведення бізнес-зустрічей та переговорів.

Функціональні зони планувальної структури центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги узагальнено в таблиці 3.3.

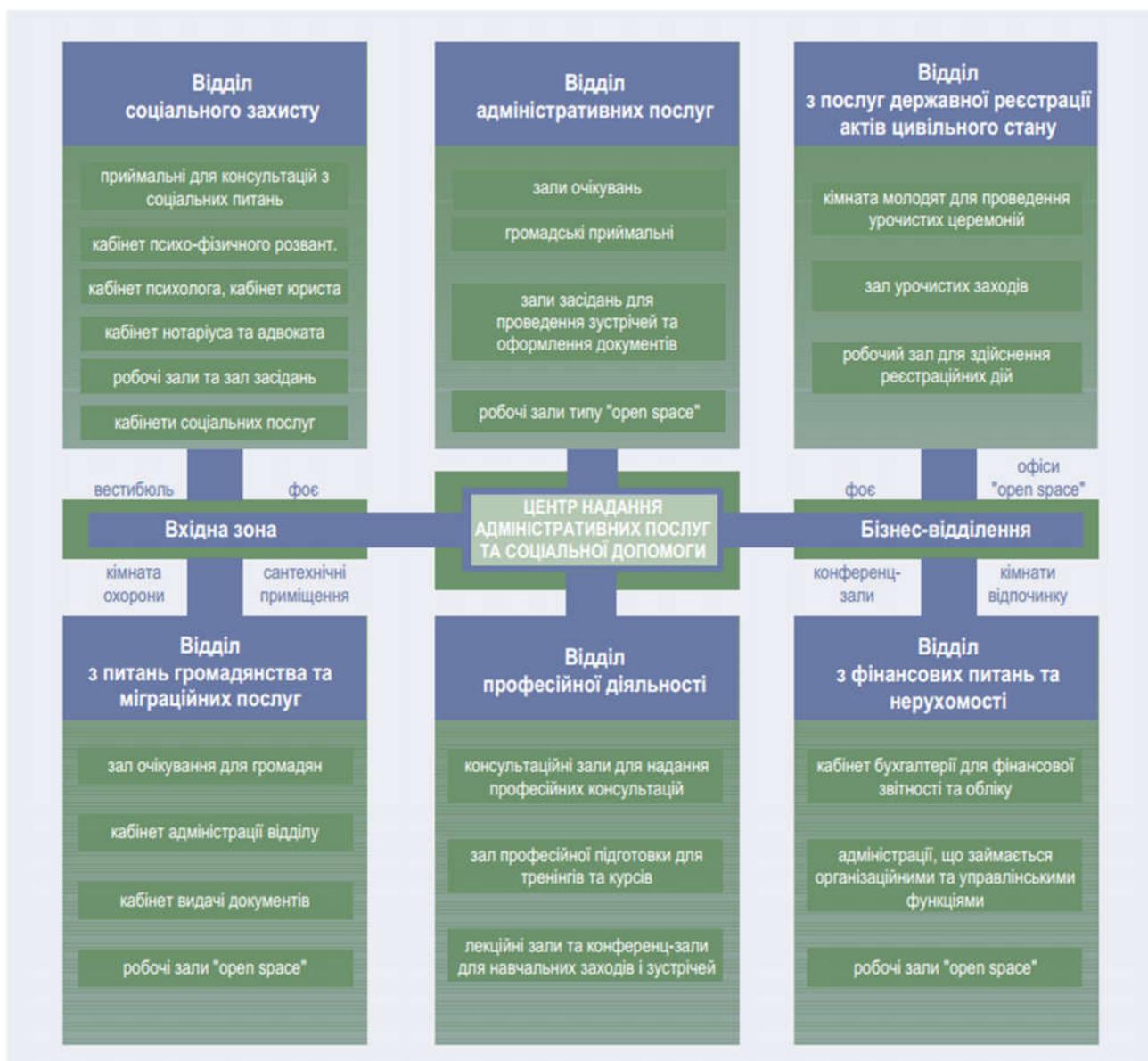
Така функціональна структура забезпечує зручність для відвідувачів, максимальну ефективність роботи персоналу та чітке зонування для кожного напрямку послуг, що дозволяє створити організоване та комфортне середовище для адміністративного та соціального обслуговування.

Застосування планувальної структури функціональних зон центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги зображені на *малюнках 3.10, 3.11, 3.12.*

Малюнок 3.11. Схема плану другого поверху будівлі з експлікацією приміщень

Таблиця 3.4. Функціональні зони планувальної структури центрів надання адміністративних послуг та соціальної допомоги

У будівлі центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги передбачено зручну та безпечну систему входів і евакуаційних виходів, що відповідають сучасним стандартам безпеки та комфорту для відвідувачів і персоналу.

Пропонується чотири головні входи до будівлі, які розташовані з різних боків внутрішнього двору, що забезпечує легкий доступ з усіх напрямків і комфортне пересування територією. Це дозволяє оптимально організувати потоки людей і забезпечити безперешкодний доступ для маломобільних груп

населення. Для евакуації в надзвичайних ситуаціях передбачено два евакуаційні виходи з зовнішньої сторони будівлі, що забезпечують швидкий і безпечний вихід людей з будівлі.

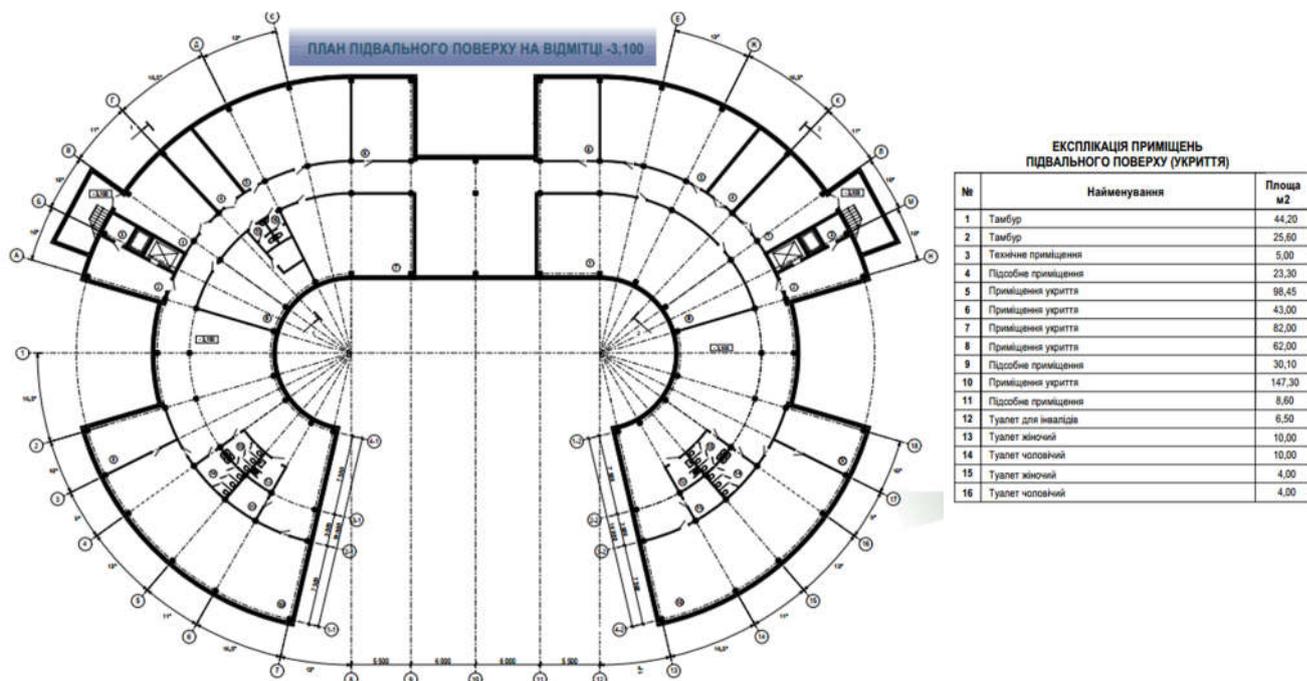

Малюнок 3.12. Схема плану другого поверху будівлі з експлікацією приміщень

У підвальному поверсі розташовані два окремі входи/виходи, що ведуть до приміщення укриття для цивільного захисту. Це гарантує можливість безпечного переміщення людей до підземних приміщень в разі необхідності. (Малюнок 3.13)

Будівля оснащена двома типами ліфтів: пасажирський ліфт, що з'єднає три поверхи для відвідувачів та персоналу, і вантажопасажирський ліфт, який забезпечує можливість переміщення важких предметів між поверхами та з'єднає підвальный поверх з іншими рівнями будівлі. Це дозволяє зручно і ефективно використовувати будівлю для різних цілей.

У підземному рівні передбачено виходи з ліфтів через протипожежні тамбури-шлюзи з автоматичними системами підпірки повітря, що сприяє забезпеченню безпеки у разі пожежі чи іншої надзвичайної ситуації. Загалом, проектування входів, евакуаційних виходів і ліфтів у будівлі центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги відповідає всім вимогам безпеки та зручності для користувачів.

Малюнок 3.13. Схема плану підвального поверху (укриття) з експлікацією приміщень

3.3. Вирішення конструктивного прийому будівлі центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги в м. Конотоп

Для будівлі центру надання соціальної допомоги та адміністративних послуг було обрано індустріальні методи будівництва, що дозволяють зменшити терміни зведення та забезпечити високу якість виконання робіт. Конструктивна схема будівлі побудована на каркасній основі, що надає значну гнучкість у проектуванні планувальних рішень та дозволяє реалізувати функціональні зони без жорстких обмежень, типових для інших типів конструкцій.

Основою конструкції є радіальна сітка колон з кроком 6×6 м та $5,5 \times 5,5$ м, що забезпечує рівномірне навантаження на всі частини будівлі та дозволяє гнучко організувати простір всередині. Використання каркасної технології дозволяє звести стіни та перегородки з урахуванням вимог до теплоізоляції та акустичного комфорту, без необхідності підтримки великих навантажень від основних несучих елементів.

Стіни будівлі виконані з багатошарової конструкції, що включає в себе облицювання цегляною кладкою, утеплювач у вигляді мінераловатних плит (100

мм) для забезпечення необхідних теплоізоляційних властивостей, а також зовнішнє оздоблення штукатуркою товщиною 30 мм для додаткового захисту від атмосферних впливів. У цій конструкції також застосовуються елементи суцільного скління, що оснащені енергоефективними двокамерними склопакетами для зниження теплових втрат і покращення естетичних характеристик фасаду.

Перекриття між поверхами виконано із залізобетонних плит з круглими та овальними пустотами, що дозволяє зменшити масу конструкції, забезпечуючи при цьому необхідну міцність. Крім того, для зон з підвищеними вимогами до навантаження (наприклад, в технічних приміщеннях або залах засідань) передбачене використання монолітного залізобетону.

Сходові клітки, що функціонують як основні жорсткі ядра будівлі, виконують не тільки функцію евакуації, але й надають конструкції додаткову стабільність, забезпечуючи безпеку під час експлуатації. Це дозволяє мінімізувати деформації будівлі під час різних навантажень.

Що стосується покрівлі, вона має плоску конструкцію з внутрішнім водовідведенням. Такий тип даху обраний для забезпечення легкості конструкції та можливості використання даху для розміщення різноманітних інженерних комунікацій або озеленення, що додає будівлі естетичних і екологічних характеристик.

Усі конструктивні елементи розраховані з урахуванням вимог до сейсмічної стійкості та екологічної безпеки, що є важливим фактором для такого типу будівель, особливо в контексті забезпечення комфортних умов для людей з обмеженими можливостями та ефективної роботи адміністративних служб.

Інженерні системи будівлі є невід'ємною частиною її конструкції та функціональності. У будівлі передбачено впровадження сучасних інженерних рішень, які забезпечують комфортну та безпечну експлуатацію. Для забезпечення оптимального мікроклімату у всіх приміщеннях передбачена система вентиляції з автоматичним регулюванням повітрообміну. Це дозволяє підтримувати комфортну температуру та рівень вологості в робочих і

громадських зонах. Система кондиціонування забезпечує підтримку стабільної температури влітку, що підвищує комфорт для відвідувачів та працівників.

Для ефективного водопостачання будівлі розроблена система трубопроводів, що забезпечує подачу води до всіх приміщень, зокрема до санітарних вузлів, кухонь та їдалень. Водночас, система водовідведення ефективно справляється з відведенням стічних вод, що дозволяє підтримувати чистоту та санітарний стан у будівлі. Будівля оснащена сучасною електричною системою, що включає освітлення всіх приміщень, системи аварійного освітлення, а також розетки для підключення побутових приладів. Всі електричні системи відповідають високим стандартам безпеки та енергоефективності.

Система опалення в будівлі централізована, з використанням сучасних котлів та радіаторів для забезпечення належного температурного режиму в холодну пору року. Система передбачає використання терморегуляторів для оптимізації витрат енергії та забезпечення комфортної температури у всіх приміщеннях.

Фундамент будівлі спроектовано з урахуванням специфіки ґрунтів на ділянці та навантаження, яке буде створювати конструкція. Враховуючи можливі нерівномірності ґрунтових покладів, для будівлі обрано тип фундаменту, який гарантує довговічність і стійкість конструкції.

Для досягнення необхідної стійкості будівлі застосовано пальовий фундамент, що дозволяє зменшити вплив можливих змін у характеристиках ґрунтів і забезпечує стабільність конструкції навіть на територіях з недостатньою міцністю ґрунту. Пальовий фундамент виконаний з армованого бетону, що підвищує його міцність та довговічність. Така основа надає будівлі необхідну стійкість до механічних та фізичних навантажень, а також до можливих деформацій ґрунту. Фундаментні конструкції сприяють не лише довговічності та безпеці будівлі, а й оптимальному функціонуванню всіх систем, що забезпечують комфорт і зручність для користувачів. Будівля центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги спроектована з урахуванням сучасних вимог до енергоефективності, безпеки та комфорту.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження були визначені основні архітектурно-планувальні особливості, принципи та методи проектування центрів надання соціальної допомоги та адміністративних послуг. Завдання, які були вирішені в ході дослідження:

- Формування та розвиток центрів. Визначено основні передумови та етапи розвитку для створення центрів соціальної допомоги та адміністративних послуг, зокрема, досліджено історію розвитку соціального обслуговування та адміністративних послуг в Україні, з урахуванням місцевих особливостей та потреб.

- Архітектурно-планувальна структура. Проаналізовано архітектурно-планувальну організацію будівель таких центрів, визначено ключові функціональні зони приміщень і їх склад, а також вивчено приклади проектування будівель подібного призначення як в Україні, так і за кордоном. Це дозволило сформулювати принципи ефективного планування та використання простору.

- Вимоги та нормативи. Виявлено ключові вимоги, що впливають на архітектурно-планувальну організацію центрів, серед яких - вимоги щодо розміщення на земельній ділянці, об'ємно-планувальних рішень та забезпечення пожежної безпеки. Особливу увагу приділено забезпеченню зручності та безпеки для всіх категорій користувачів, у тому числі людей з обмеженими можливостями.

- Класифікація та типологія. Узагальнено класифікацію об'єктів соціальних послуг та адміністративних центрів, а також визначено типологічну приналежність таких будівель. Встановлені чіткі критерії для розрізнення подібних об'єктів за функціональним призначенням.

- Принципи організації. Визначено основні принципи архітектурно-планувальної організації таких об'єктів: принцип містобудівної інтеграції, функціональної відповідності, адаптивності та компактності. Ці принципи

забезпечують гармонійне поєднання функціональності та естетики, сприяють економії простору та ресурсів.

- Методи містобудівного та планувально-композиційного вирішення. Досліджено застосування різноманітних методів містобудівного та композиційного вирішення, що дозволяють забезпечити максимальну ефективність використання території та інтеграцію будівлі в існуюче середовище.

Результатом дослідження стало архітектурно-планувальне рішення для центру надання адміністративних послуг та соціальної допомоги, що пропонується для розміщення у м. Конотоп Сумської області. Центр розташований по вулиці Братів Лузанів, у структурі існуючої громадської забудови, що підкреслює важливість інтеграції нових об'єктів у міський контекст та їх здатність задовольняти потреби громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаменко С.Г., Ніколаєнко В.А. Прийоми формування архітектурного середовища будинків державного управління / С. Г. Адаменко, В.А. Ніколаєнко. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Випуск 43. Частина 2. 2016 / Київ, КНУБА – с. 235-239.
2. ДБН Б 2.2-12:2019 Планування і забудова територій.
3. ДБН В.2.2 - 9:2018 Громадські будинки та споруди. Основні положення.
4. ДБН В.2.2-18:2007 Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення.
5. ДБН В.2.2-12:2007 Архітектурно-будівельні рішення для забезпечення доступності будівель для осіб з обмеженими можливостями. – Київ: Держбуд України, 2007. – 55 с.
6. ДБН В.2.2-23:2018 Будівлі і споруди для обслуговування публіки. – Київ: Мінрегіон України, 2018. – 120 с.
7. ДБН В.2.2-13:2021 Вимоги до інженерних систем та мереж для громадських будівель. – Київ: Мінрегіон України, 2021. – 85 с.
8. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): [підручник]. – К.: Каравела, 2011. – 341 с.
9. Лінда С. М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд: Навчальний посібник / С. М. Лінда. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 608 с.
10. <https://auc.org.ua/novyna/uvaga-vneseno-zminy-v-perelik-administratyvnyh-poslug> - електронний ресурс
11. <https://ukc.gov.ua/knowledge/klassifikatsiya-typy-ta-vydy-sotsialnyh-poslug/> - електронний ресурс.
12. https://tsnap.ulead.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/brandbook_2021.pdf - електронний ресурс.